

תמצית משנה ברורה

סיכום דברי המשנה ברורה ומסקנות הבה"ל והשעה"צ

גליון 41 | סימן שט"ז סעיף י"ב – סימן ש"ט סוף סעיף ג' | סיון התשפ"ה

תמצית

להתענג בדיעת התורה

פינת הריבית נערך ע"י גמ"ח 'אושר בכבוד'

נשמח בדברי תורת ובמצוות לעולם ועד כי הם חיינו ואורך ימינו, כך אמרין בברכה שניה דק"ש של ערבות. והנה הציצות מראה כי אין אדם שמוצא בעצם חיוו אלא עלו כמובן מאליו, וכיון שכך מה נתינת טעם חיוו – להא דנשמח בדת ובמצוות – כי הם חיינו.

עוד יש להתבונן, הרי שמחה באה מתוך תחושה ברורה ולא מתוך ידיעה חבלי אפי' תראה נוגעת במאונג עשויה ומדאמרינן שנשמח ש"מ דאותה התחושה הבורה עשויה להיות נחלת כל איש ישראל אם רק ירצה בכך. מה היא א"כ הדבר לזכות בה.

הנה בספר שם משמאל על שבועות הביא 'קושיא עצומה' מאביי וסבב'ז אהא דאמרו (שבת פח). דבשעה שהקדימו ישראל נעשה לשמנו ידו'ס ריבוא מלא'ש וקשו'ר לכל אחד ב' כתרין כנגד נעשה ונשמנו וכיון שחטאו ירדו מאה ועשרים ריבוא מלא'ש חבלה ופיקום. ומדוע פיקו? שמינה הלא לא ביטלו אלא נעשה [כן במאור בדב"ר (ג) א] 'אבדת' נעשה שמרו נשמנו'. יעו"ש מה שתי' לפי דרכו.

אמת עוד קודם לכן צ"ב. הדמיונות היא שמעלת הקדמת נעשה לנשמנו היא שזיכנה אותם בקשיות הכרתים, ובאלה ההקדמה יתכן שלא היו נקשרים כלל. גם מאי שנקשרים דסגיא בס' ריבוא מלא'ש לעומת פירוקם דבעי ק"כ מלא'כים (יעו"ש תוס' שם).

הנה הקדמת נעשה לנשמנו קרויה זו שמלא'ש שמשמשים בו, שנאמר ברכו' ה' מלא'כי גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו, ברישא עושי וירדו לשמוע (שבת שם). וביאר בספר פחד יצחק (שבועות ז) הדואל פירוש מלא'ך חיינו שילוי' שכל מהותו היא קיום השליחות שיוצא בה, לכן גם אינו עושה ב' שליחויות מדמות איננה מהחלקת לשנים. כך ש'שמיעתו' של המלא'ך אינה ענין לעצמה אלא חלה בו בתוכן השליחות ותו לא מיד.

והכי איתא באבות דר"נ (פכ"ב) 'כל שמעשיו מרובין מהכמות הכמות מתקיימת שנאמר נעשה ונשמנו', וביאר ויר'נ (שע"ת ב' דע"י) שקיבול עליהם לעשות מעלה עליון הכתוב כאילו עשו, יעו"ש באריכות לשון הזהב. וסבב'ז 'ובענין אחר' לא יתכן שיהיו מעשי האדם מרובים ממה שהוא יודע' עכ"ל.

זהו א"כ ידירה של מעלת הקדמת ישראל נעשה לנשמנו, חיות שכל כולה תורה. העמידו עצמם כגוף לנשמת ההשכלה באופן שהמושכלות יחילו בעצמותם ויהיו את התוכן הגמור של מהותם. הם קבעו את חיותם כך שלא תהא לה לשמיעה כל שמעויות מדמות חיותה תוכן לעשייה שתופעל כתנועת החיות של החיבור אשר בין המושכל למושכל.

אדם חי חיינו שנשמנו מחוברת לגוף, כמה שיותר מחוברת כך יותר חי. עד כמה שפרודים הם אין עליו שם חי. אשר על כן רק החיבור באיחוד המוחלט של הקדמת החכמה בעצמותם – מכא נמשכים המרובים מע"י בעצמותם הנעשה – היא שזיכתה אותם בב' הכרתים, אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמנו. גוף ונשמנו.

כשזכו להם קשרים ח' ריבוא, מלא'ך אחד לכל שני כתרין, שכן יביתים דוקא מתוך החיבור והאיחוד שבתכנם היתה. אולם לכשהתנגצו מעדיים פירוקם ק"כ ריבוא, שכן באבדת את ה'נעשה' הפרידו בינו ובין ה'נשמנו', הלכך מלא'ך לכל כתר. ומובן כי הפסידו בזה גם את מעלת ה'נשמנו' בפני עצמו, שכן אם אין מעשיו מרובים מהכמות אין הכמות שתופעל כתנועת החיות לא נשאר ולו כתר אחד.

דעת השו"ע שכל הקושר קשר של קיימא, והקשר הוא מעשה אומן, חייב חטאת. ואם הוא קשר של קיימא ואינו מעשה אומן, או שהוא מעשה אומן ואינו קשר של קיימא (אפילו עשאו ע"מ להתירו באותו היום), פטור אבל אסור. ואם אינו קשר של קיימא ואינו מעשה אומן מותר לכתחילה, אפילו אם הוא עשוי לאיזה זמן. בה"ל ד"ה שאינו. וכתב הט"ז שמעשה אומן חיינו כשהקשר חזק מאד, ואפשר שכונתו שאינו ניתר בשום אופן מעצמו כדרך האומן שיועד לקשרו טוב, ומעשה הדיוט חיינו כשהקשר אינו טוב ויכול לפעמים במשך הזמן להיות ניתר מעצמו. (בה"ל ד"ה הקושר).

והרמ"א מביא ש"א שאין הדין תלוי אם הוא מעשה אומן, בין לחומרא בין לקולא, אלא שקשר שהוא לעולם חייב חטאת, וקשר לזמן פטור אבל אסור, ואם דרך להתירו באותו יום (ו"ל דהיינו בתוך פחות מכו"ד שעות), מותר לכתחילה, וי"א שעד ז' ימים מותר, ויש להקל במקום הצורך. (בה"ל ד"ה שאינו). וכתב הט"ז שכל בדיעת הקושר אם כונתו לעולם או לזמן או שכונתו להתיר ביומו, אבל בה"ל סובר שקשר שדרך העולם לעשות לקביעתו אין מחשבת הקשר מבטלת ממנו שם קשר, ומדברנן פשיטא שאסור, ויתכן שהוא אסור מדאורייתא.

כתב המ"ב (ס"ק כ"ה) שקשר העשוי לזמן, יש להקל במקום צורך גדול לקושו או להתירו ע"י נכרי, אפי' אם הוא קשר חזק, דהוי שבות דשבות.

איסור מתני – דין התרת הקשר שזה לדין קשירתו. וכל קשר שמותר להתירו, אם אינו יכול להתירו מותר לנתקו אם זה לצורך, ואין לעשות כן לפני עם הארץ כדי שלא יבוא להתיר יותר. והנה דעת הרא"ש שאינו חייב במתיר כי אם כשנותר ע"מ לקושו, וכתב הב"י שמדברנן אסור גם לשיטת הרא"ש, אמנם הרבה חולקים על הרא"ש בזה וסוברים שמלאכת מתיר היא ענין בפני עצמו, וחייב אפי' בשלא ע"מ לקשו. בה"ל ד"ה דיעו.

קשר של קיימא חיינו שדרך שיהיה כך לעולם ואינו קוצב זמן להתירו, ובאופן זה אפי' אם יכול להתירו באחת מידייו חייב כיון שאינו ניתר מעצמו.

קשר שאינו של קיימא שאין חייבים עליו חיינו שדרך להתיר את הקשר ואינו עשוי להתקיים בתמידות, ואפילו אם הוא חזק שא"ל להתירו באחד מידייו מיקרי קשר שאינו של קיימא. בה"ל ד"ה הקושר.

דוגמאות לקשר של קיימא – קשר הגמלים, והיינו קשירת הטבעת בחוטם והגבל, וקשר הספינה, והיינו קשירת הטבעת בנקב שבראש הספינה, (ובטבעות אלו היו קושרים רצועה שמתירים אותה לפעמים), וקשירת הרצועות ע"י הרעניים למנוע ולסנדל, כדי שהרצועה לא תצא, וקשרים אלו קושרים אותם לעולם.

דוגמאות לקשר של קיימא שאינו מעשה אומן – קשירת רצועה או חבל שנחתכו, קשירת חבל בדלי התלוי על הבאר כדי למלא מים, קשירת רסן בהמה ע"י סתם אדם שאינו אומן.

לדעת השו"ע מותר לקשר קשר אומן שאינו של קיימא **במקום מצוה**, ואפי' בעשוי לזמן מותר, אמנם אם אפשר בענין אחר, אסור. והמ"ב הביא את דברי הבית מאיר שזו דעת הרמב"ם והרמ"א, אבל לרש"י ותוס' והביתורא שם, קשר האסור אסור אפי' במקום מצוה.

קשרים המותרים – קושרת אשה מפתחי חלוקה אל פי שיש לו ב' פתחים ויכולה לפושטה וללבושה בדוחק אם לא תתיר אח"כ אלא קשר אחד, ואין חוששים שלא תתיר. כן מותר לאשה לקשר חוטי סבכה (מה שהאשה לובשת על השיער לכסותו) אל קשרי פיה או קשרי חושיה שתלשול את הסבכה בלי להתיר את הקשר, דתולים שהיא תתיר את הקשר כיון שאשה חסה על שערותיה. וכן מותר לקשר נודות יין וטמן אף על פי שקושרים אותם בשני צדדים ודי בפתיחת אחד כדי להוציא את היין, ואין חוששים שיתיר רק קשר אחד. וכן מותר לקשר קושרי בשר, אפי' קשר שאפשר להוציא את הבשר של פתיחת הקשר. וטעם ההלכה בל אלו לפי השו"ע הוא שעושים אותם בקשר של הדיוט ועושים להתירו, אבל אם עושים אותם בקשר אומן (כד חזק שאינו ניתר מעצמו בשום אופן) אסור אם דרך להתירו ביומו, ולפי הרמ"א גם בקשר אומן מותר, דקשר כזה אינו עליו שם קשר כלל. בה"ל ד"ה וקשר.

ציידת בעלי חיים בני תרבות

לשיטת השו"ע מותר לצוד בעלי חיים בני תרבות (ו) שהורגלו להיות בבית) אפי' כשהם מחוץ לביתו. כיון שהם חוזרים לביתם בערב ונח לתופסם והרי הם ניצודים ועומדים, אין אסור לטלם בידינו מושל ממוקש, ואם הבעלי אחרים עד שיכנסו למקום צר וינעל בפניהם. ואם הבעלי חיים מרדו, אם החצר קטנה מותר, ואם החצר גדולה (בכדי שפחת את הדלת עד שיכולו לבדור), ואם הבית קטן מותר לסגור את הלול, אך אם כוננתו רך כדי שלא יזיקו אפשר שיש להקל, ואם יצאו העופות לחוץ וחושש שיגנוב אותם, אסור לתופסם בידים, אבל א"צ למחותם את תינוקות קטנים צדים אותם, וכן מותר לומר לנכרי לצודם. וכן מותר לעמוד בפני העוף כדי שיחזור לבית, וכן מותר לדחוף מואחוריו לבית גדול שא"ל להשיגו שם בשחיה אחת. ותרגומות שכשרוצים לתפוס אינה נשמטת אין איסור צידה כלל אם הורגלה בבית.

עופות חדשים שלא הורגלו בבית אסור לצודם אף כדי שלא יזיקו, ואפי' נכנסו מעצמם לכולב אסור לסגור, ואם אינם חוזרים לבית יש חיוב חטאת בציידתם, ואסור אפי' ע"י נכרי, אך להכניסם לבית גדול מותר ע"י נכרי אם חושש שיבוא ליד פסיעה, ואם תינוקות ודופים אחריהם להחזירם לבית כזה אין מוחים בידם. ועוף שהורגל לבוא לבית אין הבית הוא גדול ואין שם כלוב, יתכן שיש איסור צידה אם צד אותו במבוק. ועוף חדש שבבית רגיל לחזור לכולב ומוחץ לבית אינו חוזר לבית, בתוך הבית דינו כחיה ועוף שברשותו, ומוחץ לבית דינו כעופות שלא הורגלו בבית, ועוף חדש שאם לא יחזור אליו יחזור למוכר דינו כחיה ועוף שברשותו, אבל אם אינה מכיר את מקומו הראשון אסור, וצ"ע.

פרה וסוס אין בהם צידה אפי' מדברנן אפי' הם חדשים אצל, כיון שאינם נשמטים מני אדם, ומותר לסגור אותם במקום צר, אבל אם מרדו (והיינו שברחו לגמרי עד שצריך מצודה לתפוסם, ואינם חוזרים בערב לביתו) אם צדם חייב חטאת אפי' אם מתחילים גדלו בביתו, (ובזה מודה גם השו"ע).

שאר חיה ועוף שברשותו שעשויים להשטמ מבני אדם, אף שא"צ מצודה לתפוסם כי יבואו מעצמם לבית בערב, מ"מ יש בזה איסור צידה מדברנן, ואם מרדו (שברחו לגמרי ואינם חוזרים בערב) חייב חטאת.

חתול דינו כשאר חיה ועוף ויש בו כל פרטי איסור צידה, ואין דינו כבהמה.

סימן ש"ז

דיני קושר ומתיר בשבת

קשירה היא אחת מול"ט מלאכות שאסור מדאורייתא לעשות בשבת, אמנם לא כל קשר אסור מדאורייתא, דיש קשרים שאסורים מדברנן ויש קשרים שמותרים לכתחילה, והדבר תלוי אם הקשר הוא של קיימא (לעולם) או שהוא לזמן בינו או שהוא לזמן קצר, וי"א שהדבר תלוי אם הקשר הוא מעשה אומן או מעשה הדיוט. ובסימן זה יבואר איזה קשרים מותר לעשות בשבת, ואיזה קשרים אסור לעשות בשבת. וקשרים שאסור לעשות בשבת אסור גם להתירם בשבת.

←

דפוס שנת 1984

סדר הכרך

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

החומר

פינת הריבבית

אבל אח"ל אבדתן נעשה - שמרו נשמע, חיינו שהמאורע שבה מחזירנו למונט. כלומר בחכה של תורה לצור את לומדיה, לשנות ולפתח את מוחותם לעושים אסרק ללומדים ע"מ לעלושות.
הדנה עלאגשפגס האידנא עשית להקדים נעשה לשנומכ כפי יכולתנו מ"מ אין אין מבדירה של עולמי מחולט שחתיה תזמנת העשיתי בטבעה רק מבח המושלכות אבל כל תוספת משוה תורה באופן הראוי מחוזה נדבך נצח של חיות בעצמנותו של הלומד, לחיות חלית'ה נשכסנו'ה ונעשה'ה באין באחד.

אנספ החיים המודיעים קיימים אינם מהווים גורם לשמחה, אולם כל תוספת חיים ודאי מהווים שמחה וידולה, וכיון שתורה ומצוות ואונות למדת על כן נשמוח בדבר'ה תורנך ובמצוותיך, מוהי תורה ומוהים מצוות, אלא תורה היא הכללה והמצווה היא הנעשה'ה בהם נשמח כי הם חיינו.

גם אז נשמח בחלקנו בפניה זו להמשיך לעסוק בעניינים המצויים בהלכות ריבית לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא [אם כי כבר מילתנו אמורה כזכ"ס אחד הכתוב גם כאורחא לא לעורר].

בגלוי נאמר העלית יודין שאחד השולח לחבירו תיקוף ברב קן נסיעה שמיחיה 6 ש' ולא זמן אקן כשבא הלוח לפרעו עלה מחיר נסיעה ו 8 ש', הלא מותר להחזיר לו תיקוף או רק 6 ש'.

והעמדתו את כסית הדיון על ההכחשת האם הערך הצבור ברב קן נחשב כספק או כנסת נסיעה, שאם כןש' ר' ריבית קצוצה שהרי לוח 6 ופרע 6, ואם חשב' כזכות נסיעה הוי כסאה בסאה ויצא השער דשרי.

דמחז י"ל דאז כספס כיון שאם נשאר בערך צבור פחות ממחיר הנסיעה ו"א' למוח המרטיס, כמובל"ס אין שום רווח בהנטינת ערך צבור קודם התיקיות המחזירים, אלא בכל מקרה התשלום לאחר התייקקות הוא כפי הרוק, מאידך נראה דהוי כזכות נסיעה שהרי אין לו זכות לדרוש כסא לא נסיעה.

ברם לכאנ' טעות היא, דגם א' נימא שהיא זכות נסיעה, הלא הזכות נחסרה שאין בה יכולת לשלם אלא רק זכות של 6 ש' שיש להשלימו לו 8 א' ולנסוע, דומי לטענה שאם להחזיר ע"מ שפך ששילוב דעריץ לנסות חסרונות (יד אברהם קסב) כיון דגם ברישותו היה נחסר ואין שייך בזה התירא בדברותיה אייקר.

בכל באמות נראה דשרי לפרוע תיקוף בעד תיקוף גם כאשר עלה מחזיר אף אין נימא דערך צבור הוי כספס', דהנה עוד יש לדון האם כאשר מתקף עיבור חבירו חובת החברה עוברת לחבירו וכן עבד כנוע, כלומר שהמתקף חייב את החברה עיבור החבר, או שמדיון חובת החברה הינה למתקף אלא שהוא מורשה לחבירו לנסוע במקומו, וזה שאלה באומנן דעת קן של החברה וקן של המתקף.

א' נימא דחובת החברה עוברת לחבירו ודי שהטעם חייב להחזיר תיקוף מדיון ערב, והמתקף הוציא הוצאה צביווי, אבל אם חובתה נותרת למתקף הרי שבעצם מועשה התיקוף עדיין לא הוציא הוצאות, דעדיין החברה חייבת לו, אבל שאם פעולת הנסיעה שפועלת החברה עיבור תיקוף לחבירו, נמצא שחייב החבירו נסיעת נסיעה, והוי כנועס ואנכס (כ"מ עה), דשרי כסאה בסאה ויש לו.

מועתה נחי ואז, הנה אדלו בדיקו אימתי מועשה התיקוף תיבטל הנסיעה באשטת החברה ודאי מוסתר שהמתקף הוא זה שיוכל לתלוע מחברה, שאותו היה מניכה, כמז"כ במקרה שאחרי מועשה התיקוף עיבור חבירו חוזר בו והמתקף רוצה לנסוע בעצמו מסתבר שתהני חזרתו ולא נימא שכבר זכה חבירו, א"כ לא את חובת החברה העביר לחבירו אלא את עצם הנסיעה [ולפי"א אם חבירו חוזר בו ולא נטע לא יחייבו מדיון ערב לבעטם התיקוף לא הוציא הוצאה אלא החברה עדיין חייבת לו ויכול לנסוע בעצמו או ללמוד את הנסיעה, אכן יליע שמוא חייבו מדיון גרמא ואפי' גרמי מבידה ונפועל לא לה' למתקף מה לעשות עם זכות הנסיעה שנפמעה עליו], והוי כנועס ואנכס דשרי אף אם התייקר.

ברם בספר יביתב שש"ס (עמ' הרמב"ם) נאם דאדורסו פסיקה לחברה המעסיקה פועלים, דאף שהחברה נשכרה לו לפעולת הבאת הפועלים ותיקסמקל לביצוע הומנותו והוי קהנה אותה לפעולה זו, מ"מ הפועלים אינם עשוי פועלה זו בלבד אלא גם בעד עצם עבודת הפועלים, וכיון שעבודה זו אינה ברת קנין אסורה בה הקדמת מעות, וכתב שכן שמע מהגר"ש פליישיב ומספיקוס נוספים.

ולפי"א בדיקן שאלה מוחיבים למלוכה"ש דאסור מדרבנן [וכאמור, בין אם ערך צבורו הוי כספס ובין אם הוא זכות נסיעה], דעיקר חיובו הוא הנסיעה ולא עיבור ההון לתיקוף, והנסיעה גופה אינה ברת קנין.

איבא דקשה הללום הוראה זו, דהא דבפשוטו החברה מחוייבת את התוצ'ה, שתיג אותו אף שתשיג, ואפי' אין נימא שמוחיבותה היא עצם העבודה מ"מ הלא ברור שאין כל קשר בין המושלם לבין הפועלים [שמלבד מה שפשוט קן אם הסבירא הרי א"ל"ה תפ"ל להחזיר משום שהפועלים קשיים לו], אלא שיש לומר שהתשלום בעד עבודתו, אלא ע"כ התשלום בעד ארגון ופעולת החברה להעבידם.

אמנם אם נפרש שהעסיקה כוללת תשלום עיבור הוצאות וקן שלא משמע איך שבר מוחיב, אסור כי יש מן הלואה, אבל מלבד מה שלא משמע קן בדברי הספר הנ"ל גם לא מסתבר כלל שיש העסיקה, סוף דבר חמורא זו צע"ג.

סוגי קשרים ודיניהם

שני קשרים - כתב הרמ"א שאין לקשור או להחזיר קשר העשוי משני קשרים, אפי' באותם קשרים שנכתבו, להלן שמותר לקשורם או להתירם, (דאין אנו בקיאים מהו קשר של אומנן דאסור לדעת השו"ע אפי' אם מתוריו בו ביום, ומסתבר שכל קשר שהוא מהודק היטב הוא של אומנן), ובמקום שזו מותר להחזיר קשר כזה, דבמקום צער לא גזר.
קשר בראש חטא או **שמיחה** או חבל או בחוט תפירה דינו כשני קשרים, דווקא כשקושר ב' דברים יחד אינו מותחק אלא בשני קשרים.

השיגשטנו לו רצועה המנעל או **הסנדל** או שנשמט רוב הרגל (והיינו שיצא חלק המנעל שעל רוב הרגל, במנעל העשוי פרוקים. וי"מ דהיינו שנשמט המנעל מעל רוב הרגל מחמת שאינו מהודק, ורוצה להעביר את הרצועה לקנב אחר), מותר להחזיר או להחזירה למקומם, ובלבד שלא יעשה קשר בראש הרצועה כדי שלא ישמט.
וכתב הרמ"א שאם זו טריחאל האחריו והיינו שאין הקנב רחב, אסור להחזיר שמא יקשור, ודעת האחרונים וכן הלכה שבמקום שרגילים לקנב רחב, ובמקום שהקנב צ' שזה טריחא אסור להחזיר אפי' בקנב רחב, ובמקום שהקנב צ' שזה טריחא אסור אפי' במקום שאין רגילים לקשור.

אסור לתת רצועות או משיחה בנעלים או בסרבל או במכנסים חדשים אפי' אם הקנב רחב, ואף אין יד כבר רצועות אסור להניסם לשם רצועות חדשות, משום דמיקוי תיקון מנא, אבל אבנט מותר להכניסו אפי' במכנסים חדשות, מפני שהוא עשוי להכניס ולהוציא תדיר.

פתיחת בית הצואר - קשר שקשר הכובס בבית הצואר, שאינו עשוי להתקשר רק עד שיחטונו הבגלים לביתו, לדעת השו"ע מותר להחזירו, וכתב המ"ב שכן מחמירים א"כ חסר עשוי להחזיר באותו יום של הכביסה, אבל לפתוח בית הצואר מחדש אסור משום מכה בפטיש, ואפי' אם כבר נפתח אלא שחזר האומנן ותפרו או קשרו באופן שאין יכול להחזיר א"כ יחתך החוטניו או ינתקם, כדרך שהאומנים עושים שתופרים א"כ שנגמרה מלאכתו, אסור.

נעלים התפורים יחד כדרך שעשויים האומנים אסור לנתק או לחתוך את החבירה, כדבפירא אין חילוק אם זה של קיימא או לא, וחשיב כקווע ע"מ לתקן, ויש מתירים בתפירה שאינה של קיימא, ואין להחזיר בפני עם הארץ.

ניתוק משיחות - אם האומנן קשר את המשיחות בשעת עשיית הבגד אסור לנתקם, מפני שזה גמר מלאכה, אבל אם נקשרו המשיחות מחמת חשבו אחריו גמר מלאכת הבגד מותר להתירם, ואם אינו יכול להתירם יכול לנתקם, כיון שעשוי להחזיר בכל עת שירצה ולא מיקיר קשר, ולא יעשה כך בפני עם הארץ אלא ביעצונו, ואם אין גיל להחיות אלא משבת לשבת אסור לנתק כמו שאסור להחזיר, אמנם אם רגיל לעשות קשר עניבה ובלא כוונה נקשר, דינו כקשר שעשוי להחזיר בכל יום.

קשירת דלי - מותר לקשור דלי לבאר במשיחה או באבנט ודלי (שהם חשובים ואינו מבטלם שם), וכן אם נפסק החבל שעל הדלי מותר לקשורו במשיחה או באבנט, אבל בחבל אסור, ואפי' בחבל דרדרי שהוא חשוב אסור גזירה אטא חבל דעלמא, וכל זה בדליים הקבועים בבור, אבל דלי שאינו קבוע בבור ועתיד לחזור ולילוט את הדלי משם אינו קשר של קיימא, ואפי' אם הוא נשאר עם ליתר מיום אחד מותר.

קשר עניבה אינו קשר ומותר לעשותו אפי' מהודק היטב ודעתו שיתקשר כך תמיד. וכן מותר לעשות שני ועליו עניבה, אם עשויים להחזיר את הקשר בו ביום, אבל אם הוא עשוי להתקיים איזה זמן, כגון בלילוב וכדו' אסור, ומותר לעשות ב' עניבות אח ע"ג זה, וכן יש להנוג.

קשר שאינו של קיימא - מותר לקשור חבל לפני הפרה שבכיל שלא תצא, ואפי' לקשור בשני צדי הפרת חטא, ומסתמא יחזיר שניהם, וכן מותר לקשור שני ע"כ חבלים או למעלה מזה, דפעמים מותר את זה ופעמים את זה, א"כ בפדעו לא להחזיר אחד מהם.
מותר לטלטל חבל של גדי (אורג) כדי לקשורו בפרה ובאבוס, ואף חוששים שישאיר את אחד הקשרים, אבל בסתם חבל אסור, דאף שסתם חבל שבבית מוכן לשמש ואינו מקוזה, וחוששים שמוא יניח צד אחד קשור, ואם כבר היה קשור בצד אחד מותר, מפני שזא חולים שיפתח את הקשר החדש שעושה.

קשר שאין כוונתו לקיימא, אך זה סוג קשר שמצוי להמלך ולהשאריו לעולם, אסור לקשורו מדרבנן, ולכן אסור לקשור את רצועות המכנסיים.

קשר מומאלכ בהמה - דעת הרמב"ם שכל דבר שראוי למאלכל בהמה מותר לקשור אותו בשבת, וכתב הה"א שזה רק בגמי' לה וכדו' שיתנתק כשתייבשו, אבל קש או של ילול שלא יתנתקו כשתייבשו אסור כמו זמן.
וברימ"א סימן ט"ז מוכח שגם במואלכ בהמה יש קשר ומותר, וכן שמענו מרש"י והרמ"ק.
הפותל הבלים חייב משום קושר, והמפרידים ואין כוונתו לקלקל חייב משום מתיר.

סימן שי"ח

הנאה ממועשה שבת

במזיד - המבשל בשבת או עשה אחת מלו"ט מלאכות במזיד, אסור לו להנות מזה לעולם, (אמנם דמי הדבר מותרים, והקדירה שבישל בה אכילה בשבת שריא בלמעד באיסור, ואם בישל לחלה הקדירה מותרת), ולאחרים מותר מיד במוצאי שבת, ואפי' למי שבישלו בשבילו, דרך בכורי בישול להתנין בכדי שיעשה. ואם חל יו"ט אחר השבת, אפי' אם בישל בהתר כגון לחולה, אסור גם ביו"ט ראשון, ואף שבת מוכין ליו"ט.

בשוגג - אם המלאכה נעשתה בשוגג, והיינו ששגג בדיון או ששכח, מותר לו ולאחרים מיד במוצאי שבת.

דעת הגרי"א שבמזיד אסור בין לו בין לאחרים עד מוצאי שבת, ובשוגג מותר גם לו מיד. ויש לסמוך על זה במקום הצורך בשוגג.

אם נתערב הדבר באחרים, אם עשה את המלאכה במזיד, לגבי הנאת אחרים הוי דבר שיש לו מתירים שאינו בטל, ולגבי מי שעשה את המלאכה, למ"א אינו בטל (א"כ נתערב במוצאי שבת, וכן במוצאי שבת זה מתבטל לכרע') ולחוות דעת בטל, ואם עשה את המלאכה בשוגג לכרע' הוי דבר שיש לו מתירין ואינו בטל.

דבר שיש בו ספק פלוגתא אם הוא אסור או מותר, אינו אסור בדיעבד, והאיסור בדיעבד הוא ספק דרבנן, וספק דרבנן לקולא. וכן כמדת הדמיון שנעשתה בשוגג אין איסור בדיעבד.

דין מועשה שבת בנוסע וזורע ומוציא מרשות לרשות - נטע או זרע שבאלא חסר אינו יכול להנות לעולם, דין שוגג כדיון מיד וצריך לעקור את הנטיעה. ובמוציא מרשות לרשות שלא נטענה הדבר כמכת שיהיה, מיקרי דיון שוגג מותר אפילו לו ואפילו בו ביום, ובמזיד אסור אפילו לאחרים עד מוצאי שבת מיד, ומ"מ יש להחזיר לכל איסורי תורה כמו במשל, בר"ל ד"ה אחת.

הנאה ממלאכה שנעשתה בשבת עבור חולה - השוחט חולה לחלה מותר לבריא אלאכל את כל מה שכוהו חי, (והיינו ע"י הדחה, אבל למלוח אסור), ואף אם נעשה חולה היום אין בהמה מוקצה, אלא דחת אותה בדיים.
אם המושבש או עשה שר מלאכות לצורך חולה אסור לבריא או לחולה שאין לו סכנה להנות מזה בשבת, גזירה שמא ירבה בשבילו, (דכשמוסיף בשר אפי' לפני הדלקת האש הוי מלאכה דאורייתא, וי"א שביכחא' גונגה זה דבנן, והעיקר כדעה ראשונה, ואפי' אם אין גכר שבישל לחולה שאין לו סכנה אסור, והרמ"ג מפסקת בזה), ואפי' עשה ע"י כביר אסור להנות בשבת, ובמוצאי שבת מותר מיד בין בכביר בין בישראל, וטעימה לצורך החולה מותרת אף בשבת, ואם **קצץ פיפות לחולה** בשבת, אפי' אין חולה מעו"ש והיה בדעתו לקצוכם, אסור לבריא בשבת, ואף שיהפיר גדל גם בשבת, (והרמ"א מוציד לחתיר בחלה מעו"ש משום ביטול), אמנם פרי שנגמר בישולו וכבר אינו גדל, אם הכינו לפני שבת מותר, אבל אם החולה נחלה היום אסור.

כללי הלכות בישול

מלאכת בישול ותולדותיה - המבשל מאכל או סוממנים, או המחמם מים או חלב, או האופה פת, הרי זה אב מלאכה. והמתניך מותכת, או המחמם מותכת עד שנעשתה גחלת (ובזה חייב הייחוד שחום במשל, ומועשתה גחלת בוערת ח"יב אם שחום בעצמו), או המחמם שעוה או חלב או זפת או כופר או גפרית, הרי זה תולדת מבשל. וכן המבשל כלי אדמה ע"ש עישור חרס (שבתתחלה הטיט של הכלי מתבשל), או הנותן חתיכת עץ בתונן כדי שתייבש חייב. כללו של דבר כל המרפה גוף קשה באש, או שמקשה גוף קר שיתייבש חייב. כללו של דבר כל המרפה גוף חייב. (מ"ב סק"א).

בישול בישול - המניח בשר ע"ג גחלים, אם נצלה בשבת כגורזת חייב חטאת. אפי' אם המקוונות הצליליים שביעור זה מפורזים בב' או ג' מקומות, ומ"מ אף בפחות ממגורזת אסור מדאורייתא, דחצי שיעור אסור מן התורה, והמבשל כמאכל בן דרוסאי חייב, אמנם בזה יש שהחתיכה מותרת מבישול משני הצדדים, ואם לאו פטור, ואפשר דמי"מ אסור מדרבנן, וי"מ (שם).

בישול בתולדות האור - כשם שאסור לבשל באור כך אסור לבשל בתולדות האור, כגון לתת ביצה בצד קדירה או שיתבאר ע"ג סודר שהתחמם באור כדי שתיצלה והועשין כך חייב חטאת, (ולכן אסור לבשל בתונן לאחר שחוסק, ומזדמן אסור להניח בתונן אף לפני שחוסק), וכל דיני בישול שמובאים בסיומן זה שייכים גם בתולדות האור.

בישול בחמה ובתולדות חמה - מותר לבשל בחמה, כגון לתת ביצה או מים בחמה, אבל בתולדות חמה כגון סודר או חול או אבק דרכים שהוחמו בחמה, אסור מדרבנן גזירה אטא תולדות האור, ואפי' בדיעבד אסור, (ובדיעבד אפשר שלאחר שבת מותר גם לבשל או אבק דרכים).

הטמנה בתולדות חמה - אסור להטמין ביצה בחול או אבק דרכים שהוחמו מכח חמה, ובחול אפי' מבעוד יום, אפי' בביצה המבושלת על צד, משום שהוא דבר המוסיף חבל, ורקע"א מביא פלתינו משום שכל דבר שחום בערב שבת קן החמה מוצטנן לגמרי בליל שבת, ואף שחול נחשב דבר המוסיף חבל, והיי דוקא בתבשיל רותח וחת לא בתבשיל צונן, ובתולדות חמה שאינם מוסיפים חבל מותר להטמין.

מרחק אשר בכבר הרחיק

אשר בכבוד

ביעידוס ובכרתם על קרן רובנן גורלי ישראל שליט"א

לקבל שער דכרן דברים המהודר ללא חשך ריבית:

info@osher-b.org

הצטרפות: 073-3678617 | office@osher-b.org

חמי טבריה דיום כתולדות חמה, ואסור מדרבנן לבשל בהם בשבת, אמנם להשהות עליהם עוג' מותר וחייב מכות מדרות, וקעיקאי מגיד לתת להשהות גם על תולדות האור, דאך גרע מכירה גרופה מדרתי כיון שלא שייך שטא יתתה, ולתתה בתוכם אסור משום הטמנה בדבר המוסיף הכל.

בישול אחר בישול

דבר לח או דבר יבש שיש בו מרק שנתבשל על צרכו יש בו משום בישול אם נצטנן עד שאין הדין סולדת בו, (וי"ו ד"ה"א אהרן קללי שני דני כנצטנן), ואסור להניחו במקום שהיד סולדת בו, ואסור גם ליתנו על הכריה או על התנאי לפני שחוסקין, (אך יש להקל לערב אותו בתבשיל ורותח בכלי שני), ואם עדיין היד סולדת בו אף שכבר אינו רותח בליו משום בישול, ולדעת הרמ"א אין בו משום בישול כל זמן שלא נצטנן לגמור, ויש מתירים אין בצנטנן לגמרי, והשו"ע סתם להחמיר, ותרנ"א על הכריה בין השיטות, (ומ"מ לתנוש שאינו גרף או לא שחא ממש אסור להחזירו אפי' ברותח משה, כמבואר בסיומן ר"נ). וי"א שדווקא במצטמק ויפה לו אסור, אבל במצטמק ודע לו אין איסור בישול, והב"ח פסק כדעה ראשונה, וכן נמשע בגר"א.

דבר יבש שנבשל על צרכו, אפי' אם נתבשל כמאב"ד או יתה אך לא נגמר בישולו, שייך בו בישול אפי' בעודו רותח, ולכן אם נטל קדירה מתריכה שבת, ויש לו פסק אם היא מבושלת כל צרכה, אסור להחזירה אף בעודה ביד הכהירי גרופה וקוטמה, כל שיש בהם כבידה שיכול להתבשל שני יותר, ואסור לגמור אה הבישול אפי' ע"י נזרי, ומ"מ היכא שכבר היה מבושל כמאב"ד, אין לאסור את התבשיל בדיעבד.

דבר יבש שאין בו מרק שנתבשל כל צרכו משרב משה ומותר להניחו בחמין בשבת, ומותר לתתו אפי' בכלי ראשון ורותח כי שיהיה נימוח ויהיה לו, אבל אל יתנו לכלי ראשון שעומד על האש, ד"א שעל האש יש בישול אחר בישול, ועוד שיש בזה חשש חזרה, ואם לא נתבשל בישול שבת, אלא נגשרה עוג'ש' ראשון שהיד סולדת בו, אסור לשלוטו ונתבשל בחמין שהיד סולדת בהם, ויש מקילים, ודעת הפמ"ג שאין ההתר אלא בדבר שקל להגמר בישולו אף בכלי ראשון שהוסר מן האש, אבל בלאו הכי אסור, וטוב להחמיר בכל גוונא, ויש לשרותו בכלי שני אף שהיד סולדת בו מותר.

עוד בדיני בישול

שריה בשלני -שני דבר יבש שלא נתבשל לפני שבת, לשרותו בחמין בשבת, אפילו אם אין יניחו שם עד שיהיו נימוח, ואפילו בכל שני אסור לשרות, ודמזוי כמבשל, אמנם תבלין מותר לשרות בכלי שני (כמבואר בסעיף ט'), דתבלין עשוי למתק את הקדירה ולא מיחיו כמבשל.

עירוי מכלי ראשון דינו ככלי ראשון מפני שהוא מבשל כדי קליפה, אבל מותר לערות מכלי שני בין עד דבר יבש בין עד דבר לח צונן, דהוי כהחדה בעלמא.

דיו קל הבישול - אף קולי שני אינו מבשל, מ"מ מוליח הישן (ד-ג) מלוח מושנה שעברתו) וסקילי אפיספנין (ד-ג) שאוכלים אותו ע"י הדחה בחמין מחומם מליחיותו), וכל דבר קרוך ביתר (בה"ל ד"ה קוליס), אסור לערות עליהם חמין אפילו מכלי שני, לפי שאינם צריכים בישול אלא עד דהתחת זווהי גמר מלאכתן, ואם הדחים בחמין חייב חטאת. וכתב המ"ב דה"ל בכל דבר מלוח שאינו ראוי לאכילה בליו ורותח, אבל אברים שיוכלים לאוכלם על"י הדחה במים צוננים, אין איסור הדחים בחמין מכלי שני, ולפי זה מותר להדיח עד מלוח שנקרא **התריג** שיוכלים לאוכלו על"י הדחה בצוננים ול' והט"ו והשלחן עצי שטיים והח"א כתבו שנומן שלא להדיחו בחמין, וכן נכון לתנוה למעשה והלחור הוא לא להדיחו בחמין, אלא בעירוי מכלי שני, לפעמימים התעורתי אנו טטל את שערך מרדכי ודאן מכלי הלחץ הישן, ואפילו אם ידוע שחם משה או רה התעורתי היה קרור טונתו והרבה ראשונים מפרשים שקיליס או טונתה, בה"ל ד"ה קרוך.

בישול על התה או קפה בשבת - עלי תה או קפה יש בהם איסור בישול, ובמזדי יש בהם חיוב כהבשה ובהבשוג חיוב חטאת, יש להזהר בזה מאוד, וכדלהלן, הנה לערות על העלים מכלי ראשון יש בזה חשש אב מלאכה, דעירוי מבשל כדי קליפה, וכ"ש אם מעמידים אה"כ על התנוו או בתוכו עד שהיתה היד סולדת בו, ודאי יש בהם איסור סקילה, ואם מניח את העלים בכלי שני ג"כ אסור כיון שהעלים אינם מבושלים, ובפטר סקילה הבישול של חם איסור דאורייתא, ואפי' בהדחה מכלי שני, וא"כ אפשר שיש בהם חשש דאורייתא. והפני הגנון הוא שיערה עליהם עוג'ש' מים ורותחיה מכלי ראשון, ויערבר ויחפר היטב את העלים בזמן העירוי (ועדיף שיבשלים ממש), ואח"כ ישפוך את המים לכלי אחר כדי שיהיו העלים יבשים, ואז יוכל לשלש בשבת מים חמים על העלים (משא"כ אם יש שאירי את העלים והם צנטנו, הרי יש בישול אחר בישול בלח) (ובדיעבד אין לאסור), אא"כ המים הצוננים הם רביע אל יתנומנה ע"י השפירה). וכן הדין בקפה. אמנם עדיין יש להזהר שלא לתת את התה או הקפה במקום שנים מתבשלים שם, כיון שיע"י העירוי נתבשרל רק כדי קליפה ועכשיו מתבשלים לגמרי, והעצה ה"ל אף שאין למוחתו בין התנוגיה, כן מ"מ יש שעל טובה יותר, (בה"ל אה"ל כתב הפמ"ג שיש לחוש שכיון שעירוי מבשל רק כדי קליפה, עשיתי ויתפסתי תעלים ויתבשל מה ואל תבשל אמתול, וע"ל פתחיו שותבו מה שחשקה, ועוד שהי חתה ערבה בד שגשרה ערוב שבת אפילו בכלי ראשון שולטו בשבת, שיש להזהר משה לא לגמר בישולו ועכשיו אנו נגמר, וא"כ גם כאן יש לחשוש על יבדותו שיש ליבש שבת ספק ספקא, דשטא וליכא כריבוס' ש שמתי' לשלש בדבר שגרה ערבה ערבה, וטוב וטאה להחזיריהם בדבר שנתבשל כמבשל כן ודודאי אין בו משום שיהיה), והעצה היא שיתקן את הסעסע - (תמצית תה) ערבר שבת לגמרי שלא יצטרך לערות לתוכו עוד ורותחיה בשבת, ובשבת

רק ישפוך מומנו לכוס שהיא כלי שני, ולבציעה אין לחוש דאן בציעה באוכליו, וכן מותר לתת לכלי שני חלב שנצטנן, אבל אסור לערות על העסנס או על החלב מכלי ראשון, וכתב הבית מאיר דס"מ אין למוחתו ביד המקליטין, ויש מביטלי, ויז"ט נפל בשני יחש' לתת קודם את המים החמים ואח"כ את התבשיל, ואם העסנס אינו צונן בזה בודאי יוצא ידי כל הדעות, ואז עדיף שיערה מהמים לתוך התמצית, לצאת גם ידי דעת החוששים לבציעה. (ס"ק ל"ט).

שריה והדחה במים צוננים - דבר שאינו ראוי לאכילה בליו הדחת מים צוננים, מותר להדיחו או לשלוטו בשבת, דכל דבר שאינו אוכל מותר לעשותו אוכל בשבת, ולכאזי מותר אף בחמין שאין דין סולדת בהם, והט"ו והח"א אחרונים לא החזירו דין בין צונן, וצ"ע למעשה, (בה"ל ד"ה היא), והפמ"ג מחזיק שדבר שא"כ לאוכל בליו ההתר חיובו הוא משום חלב בפיטין, ונשאר חפציה עד הב' שסתי' צונן, והבה"ל ד"ה והדחת) מוכיח מהראשונים שחיובו משום מבשל, ומסיק שאין להחמיר בהדחת צונן בשבת גוונא.

עוד בדיני בישול אחר בישול וכדומה

בישול אחרי אפיה או צליה - י"א שאף שאין בישול אחר בישול בדבר יבש, מ"מ יש בישול אחרי אפיה או צליה, ואסור אפי' אם המאכל עדיין רותח, ויש מתירים בכלי שני, דס"ל שכלי שני אינו מבשל שום דבר, ויש מתירים אפי' בכלי ראשון דס"ל שאין בישול אחרי אפי' או צליה.

צליה אחר בישול - לדעת הסוברים שיש בישול אחר צליה, ה"ה שיש עליה אחר בישול, ולכן אסור לתת דבר מבושל בלי רוטב במקום שיוכל להצלטו מחום התנוור, ולכן צריך להזהר שלא להחזיר בשר מבושל בלי רוטב לתוך התנוור במקום שיד סולדת בו, אפי' אם יש קדירה בין האש לאותו מקום.

דבר שנתבשל ואח"כ נגלה דעת הפמ"ג שמותר לחזור ולבשלו, וה"ה אם נצלה ואח"כ נתבשל מותר לחזור ולעלותו, וכתב בה"ל (ד"ה י"ה) שידן זה אינו מוכרח, אמנם מותר לחזור על הפעולה השני.

צליה אחרי צליה או אפיה אחר אפיה מותרים לכ"ע, אך יזהר שלא לקרב הרבה את הדבר הצלוי לאש כדי שלא יבוא לחתות, וכן לא יעמידנו עד קרקעית התנוו בלא הפסק של קרקע ירקנית, מפני שנראה כמבשל.

נתינת פת וכדומה בכלי שני - כתב השו"ע שסלסברים שיש בישול אחר אפיה אחר לתת פת בכלי שני שהיד סולדת בו, (וכ"ש ששאסר לערות על פת מכלי ראשון), וביאר המ"ב שהאיסור בכלי שני הוא משום דס"ל לדעה זו שיש דברים שמתבשלים בכלי שני מפני שהם רכים, וכתב הרמ"א שנהנו להזהר ביד סולדתו, וכתב המ"ב שלפי זה יש להחמיר בזה גם בשר דברים אין מפיט משה, וכלכלי שליש' מצדד הפמ"ג להקל, ובידעבד אין לאסור אפי' בכלי ראשון.

נתינת בצל במרק - אין לתת בצל שאינו מבושל לתוך המרק אף בכלי שני אם היד סולדת במרק, דשטא בצל הוא מקלי הבישול, ואם יש דבר גוש בתבשיל דוגאי' יש להזהר בזה, וצ"ל שבוזל כל שני דני ככלי ראשון, וכ"ש אף ישפוך מרק שהיד סולדת בו על בצלים ושומים שאינם מבושלים, דאם יערה מכלי ראשון יש בזה אב מלאכה דאורייתא. (מ"ב ס"ק מ"ה).

יד נכזית בו - עיין בחיי אדם שכתב דבשיעור שהיד נכזית בו יש בישול אף בכלי שני לכ"ע, (מ"ב ס"ק מ"ה).

הנחה על גבי קדירה

הנחה על גבי קדירה טמונה - מותר להניח דבר יבש מבושל אפילו צונן, או דבר לח שהוא חם (לש"ע היינו שהיד סולדת בו, אבל בלאו הכי אסור אם הוא יכול להגיע שם ליד סולדת בו אפילו אם כונתו להסירי שטם לפני יטוינוע ליד סולדת בו (שטא ישבח), אבל שאינו יכול להגיע ליד סולת נצטנן אפילו דבר ק לגמרי שיד להתחמם קצת, ולרנ"א יש להקל כל שלא להניח לגמרי), על גבי קדירה שהטמונה בגדרים מבעינן יום, ואף שאין מנומים בשבת אפילו בדבר שאינו מוסיף הבל, כן שהיה מותר להטמין מבעינן שבת לצורך הקדירה, ממילא אם נתגלתה הקדירה מותר לכסות גם את המנוח החדש אגב הקדירה שכבר היתה מוטמנת מבעינן יום, ומותר לטוח את פיז בבצק שנלוש מאמתול (ואיירב בבצק שאינו מקצועה, כגון שהוא נצרך לתרגוליהם שבתיו), ומבואר שהותר להניח בצק ע"ג ליד שהיד סולדת בו, ואף חוששים שקיטרו פניו. וכתב המ"א שדווקא בבצק מותר לפי שאינו בר מירוח, אבל שעוה ופת טיט אסור משום ממרח, ולט"ו צ"ע הוא בר מירוח, ומ"מ כאן מותר משום שאינו מקפיד לדקוק יפה, ולדבריו מותר כאן גם ביטט ישועה), דעת הט"ו שהותרה ת"ל נאמר אפילו בדבר שלא נתבשל כל צרכו, כיון שבאופן אף אינו יכול לבוא לידי בישול, אבל הרבה אחרונים סוברים שרק דבר שנתבשל כל צרכו מותר, ואז מותר אפילו אם מוצצטמק ויפה לו ע"י העמודה זו.

הנחה על גבי קדירה המונחת על האש - קדירה המונחת ע"ג האש, יש מתירים לתת עליה כלי שיש בו דבר לח חם המבושל כל צרכו, או דבר יבש המבושל כל צרכו אפילו אם נצטנן, וכן כל דבר שמותר לתתו כנגד המדורה במקום שיד סולדת, כמו במבנית ע"ג קדירה טמונה (וכנ"ל), דס"ל שכיון שיש קדירה בין האש לקדירה השנייה איכא הכירא טובא ואינו ראוי כמבשל, ואסור להניח מתחילה ביד א"כ כירה אפילו בגרופה וקטומה, (א"כ שיע"ג קדירה מותר, בין שאין דרך בישול בכך). ויש אוסרים אפי' בדבר שני רותח, אפילו אם נתבשל כל צרכו, ואפילו אם מצטמק ודע לו, ואפילו אם נחתו שם כדי לשמור את חמומו, דס"ל דהוי כמניח לכתחילה על כירה גרופה שאסור, והלכה

כדעה ראשונה. ותבשיל שיש בו רוטב שנצטנן אסור לכ"ע, וככת המ"ב שהלכהה אסור אף במצטמק ודע לו (אף שרבינו יוחם אוסר רק במצטמק ויפה לו).

עוד בדיני בישול

דיני כלי ראשון - כלי ראשון והיינו הכלי שעומד על האש, מבשל אפי' לאחר שהסירוהו מן האש, וגם לאחר שפסקה הרתיהה אסור, ואם אין יד סולדת בו אינו מבשל אא"כ הוא על האש, שאז אסור יאפי' דעתו לסלק את הכלי מיד, שבוט ישבח.

בישול תבלין, ודין דבר גוש המונח בכלי שני - אסור לתת תבלין תבשיל אפילו אם העיריבוריו מעל האש, (ולענין דיעבד יש לעיין אף בהתבשל מותר, ויחד דר שיש לו מתיר, ואפילו אם נחת תבלין שבת שנת אף מותר, ואפשר שהתבלין מתבשל לפני שהוא נאסר, וצ"ע), וכן אסור לערות מכלי ראשון ע"ג תבלין, דעירוי מבשל כדי קליפה, ואפילו בדיעבד אסור בעירוי ודאי נפסק הקדוח. (סעיף י'). אבל בכלי שני מותר לתת תבלין אפילו אם יד סולדת בו, ואם מונח דבר שיש בכלי שני יש להזהר בזה, ד"א שדבר גוש שהיד סולדת בו דינו ככלי ראשון.

נתבאר בסעיף ה' שכל דבר חוץ ממים שומן יש להזהר לתתהו שלא להניחם בכלי שני, ואסור לענין דיעבד אין לאסור בכלי שני, ובעירוי מותר אסור חידן כגון תבלין, ודבר ששבר נצלה או נאפאץ אין אסור בדיעבד. מ"ל ד"ה אסור.

בישול מלח - לדעת השו"ע מותר לתת מלח אפי' לתוך כלי ראשון אם העיריבורו מעל האש, משום שהמלח קשה להתבשל כבשר שור, אבל ע"ג האש אסור מדרבנן משום דמזוי' כמבשל, וכתב הרמ"א שיש אוסרים לתת מלח אפי' בכלי שני, והבמהרי"ם תובא עליו בריכה. ולענין דיעבד אין להתבשל מלח בזה כדבר שבת, ואין מבלח שנתן עכשיו יד לתת לבדו טעם בקדירה, מותר אפי' בנתנו בכלי ראשון שע"ג האש, מפני שזהו המבשל במאכל (ואי"ג דמידי דעדידי טלעמאז אין בטל, כאן זהו גורם עם המלח שלפני שבת), אבל אם המלח שנתן עכשיו יש בו כדי לתת טעם לבדו אסור עד מוציא שבת אם נתנו בכלי שע"ג האש, דמידי דעדידי טלעמאז אינו בטל, ואפי' בפזיון אין להחמיר יותר מעד מוציא שבת. אמנם אם נעשהה ממים שמוכסלים אותם לכ"ע אין בו מוציא שבת, ואין בישול אחר בישול, ומותר לתתם בכלי ראשון שרוסר מן האש בשלל האש (על ראשון שבוט אסור), ויש שמפקפקים בזה, וטוב להזהר בכלי ראשון לתתהו, ודיעבד אין לאסור המאלכ.

בישול שור - י"א שבשר שור מתבשל אפילו בכלי ראשון שרוסר מן האש (בגלל הלחלויות שבו ולא בגלל הבשר), אבל על האש מתבשל לכ"ע אפי' באינו מעלה תחתיו, ואם הבשר לא נמלח והודח כדן אסור אף בלא איסור שבת, משום איסור הדם. וי"א שרק אם הבשר נמלח עפע שיהי והמלח עמו הוא מתבשל בלא ראשון שרוסר מן האש, ויח"א כדבריהם.

בישול באמבטי - אמבטי, והיינו כלי עם מים שרוחצים בהם, שהוא מלא מים חמים (ומותר לטולת מהמים ולרחוץ בהם פניו ורגליה אם החמין מערב שבת), אסור לשים בתוכו מים צוננים, ואפי' אם המים המוכסכו בחמין אמבטי, דכיון שהם לירחיצ' כשמוכסגו מים חמים הרבה, וכתב הרמ"א שהאיסור באמבטי הוא אפי' אם היא כלי שני. אמנם מותר לתת מים צוננים מרובים לתוך האמבטי באופן שהמים העיריים יימשיך פושרים, וכתב המ"ב שאמבטי שאינו כלי ראשון יש לחוש גם בנים מרובים. ומותר לתת ממי האמבטי החמים, לתוך אמבטי או כלי אחר ולתת מים צוננים אפילו מועטים לתוך אותו כלי, וכן מותר לתת האמבטי לתוך כלי או אמבטי שיש בהם מים צוננים, ואפי' אם האמבטי הוא כלי ראשון מותר לערות ממתן לתוך מים צוננים אם הם מרובים על החמין, או שיעשו המים פחות מיד סולדת, דאף שעירוי מבשל ע"ג קליפה, מ"מ במים כלי מתערב ומצטנן, ואם האמבטי הוא כלי שני, שטעם מותר לומר שכל יום עם שטעמינו צוננים, והפמ"ג פסקם בזה לדעת חס"ד, אבל חת"כת בשר רותח אסור לתת לתוך רוטב צונן (לשיטת הרמ"א היינו צונטנן לגמרי), דכיון שאינם מתערבים יחד הבשר מבשל כדי קליפה, אמנם בדיעבד אין לאסור את חומס.

מיהם שאינם ממונו את המים החמים אסור לתת לתוכו מים מועטים שיכולים להתחמם לשעור יד סולדת, אבל מים מרובים מותר לתת לתוכו. ואם ממצא את כל הכלי בישול, אף כיון לידי צירוף (חזוקה בעל"ה), אם אינו מתכוון להניח מותר, כיון דאינו פסי' בזה, אבל מכוונתו לצרף י"א שחייב מדאורייתא, וי"א שאסור מדרבנן.

נתינת מים לתוך מים - אסור לתת מים צוננים לתוך מים חמים בכלי ראשון, אא"כ המים לא יוכלים להשתלש לשעור יד סולדת, (ובח"א כתב שאם נתנו מועט מעט אסור, ויש לעיין בדבריו), ואם הכלי על האש או סמוך לה במקום שיכול להתבשל אסור שזאם ישכחנו שם. וכן אסור לתת מים חמים מכלי ראשון לתוך מים צוננים מועטים, וי"א שדעת הסור כדאסור, ואם שפוך מין צונן על שנתבשל ביד וצנטן (כדרך שנוהגים בקפה או תה), בזה יש ספק לתרות, ואין למוחתו ביד המקליט, אבל כעל נפש מיחיר לעצמו בזה, אם החמין חם בכלי שני מותר לתת בתוכם צונן, או לשפוך אותם לתוך צונן, אפילו אם הצוננים מועטים והמים ישארו יד סולדת לאחר ההערבות, דכלי שני אינו מבשל.

נתינת כלי עם מים בתוך מים - אסור לתת כלי עם משהק בכלי ראשון אא"כ הם מרובים שאין שותבניהם, אבל בכלי שני מותר, וכלי שני כלי ששפכו לתוכו מכלי ראשון, ואם מוציא בכלי ריק מתוך הכלי ראשון (מצקת וכדו'), י"א שדינו ככלי ראשון, ואם מניח בתוכו עד שמעלה תריחה, ודאי דינו ככלי ראשון.

הנהגת דבר סמוך לאש

דבר שאינו מבושל אסור להניחו סמוך לאש במקום שיכול להגיע ליד סולדת, ואפי' אם הוא רותח אסור, ואפי' בדבר צנון אסור להניחו אף לזמן מועט כדי להפיג צינתו. שמא ישכח, ואף פירות או שאר דברים הנאכלים חיים אסור להניח שם, דשייך בהם שם בישול כיוון שהם משתבחים ע"י הבישול, וכל דבר שמשתבח ע"י הבישול אסור לבשלו אע"פ שהוא נאכל כמות שהוא חי, ובכבדי יספיק מסתפק אם זה דאורייתא, וכמה ראשונים משמט שם דאורייתא, וכ"כ הפלגא והג"ח והח"י אדם. ואם נותן במקום שלא יכול להגיע לשעורו יד סולדת בו כדי להפיג צינתם או כדי להפשידם, מותר בכל גזונא.

דבר שנתבשל כל צרכו אסור לתתו על האש משום דמחוי כמבשל, אבל כנגד המדורה שאין דרך בני אדם ברוב הפעמים לבשל כן, מותר להניח שם דבר יבש כגון בשר או מרק אפי' אם נצטנן, ועיין בה"ל שמעיר שהרי י"א שיש עליה אחר בישול, ואף כנגד המדורה אסור אא"כ מרחיק קצת, כדי שיהיה הכיר שלא יבוא לחתות בגחלים. ויש אחרונים שכתבו שמדובר בסתם מדורה, אבל כשיש מדורת עצים בתוך התנור אסור אפי' אם מרחיק קצת, אם הוא מקום שהיד סולדת בו, אך אם אינו מעמיד את הכלי על קרקעית התנור אלא על כלי המפסיק יש להקל. כמש"נ בס"מ ר"ד שו"ב.

ודבר לח או יבש בו מרק שנתבשל כל צרכו ונצטנן אסור להניחו כנגד האש, ואם היד סולדת בו מותר, וכתב הרמ"א שיש מותרים אפי' בצנטן לגמרי, (אמנם על האש או על הכירה ממש אסור), ונהגו להקל אם לא נצטנן לגמרי.

אלוטנית ו**עופרת** שבתוכו תבשיל שלא נצטנן מותר להניחו סמוך לאש כדי לחמם את התבשיל, אף במקום שיכול הכלי להיות יבש נהם או שתשרף האלוטנית, דכיון דלא ניחא ליה בכדי הוי דבר שאינו מתכווין, וגם מסתמא יזהר מאד לקחתו לפני שיתוף או ישירות.

שיעור יד סולדת הינו שהיד מתחממת ונכית בו, והוא מקום שבריסו של סולדת נכית בו, ואין משערים ביד, מפני שיש שתולד מרתחה מועטת ויש שאינו סולד.

איסור בישול וגזל בשומן שנקשר

פשטיידא והיינו תפ כפולה המומלאת בחתיכות שומן, מותר להניחה כנגד האש במקום שיכול להגיע ליד סולדת, ואף שהשומן חוזר ונימוח זה נחשב דבר יבש שאין בו בישול אחר בישול אף בצנטצין, כיון שכשנשנתו הם הוא יבש, (אמנם לתת ע"ג האש ממש בלי כלי המפסיק אסור), ואין זהו משום גזל כיון שנימוח ממילא.

וכן מותר להניח **שם קדירה שיש בה רוטב שנקרש**, כיון שכשהשומן נימוח הוא מתערב עם הרוטב ואינו ניכר, אך כל זה לענין גזל, אך לענין איסור בישול אין מותר בקדירה שיש בה רוטב שצנטצין, אלא במקום שכל האש וכלי להגיע לשעורו יד סולדת.

וכתב הרמ"א שיש מחמירים שיש משום גזל, בין בקדירה מפני שהשומן שנמחה צף למעלה והוא ניכר, (ואפי' בחמה אסור להניחו כדי שימחה השומן), ובגוש פשטיידא היא שהשומן מרובה ויהיה ניכר כשהוא זב לחץ, ונזמן להחמיר בזה, (אף לתת על התנור לפני שהוסק מותר, אך אין לעשות כן בפני עם הארץ). ובמקום צורך יש לסמוך על הדעה הראשונה ולעשות כן לכתחילה, וביעידב מותר בכל גזונא. אמנם אם יש בו קמט שומן שלא יזוב לחוץ, או שמנחה את הפשטיידא במורחק שלא יזוב לחוץ אלא יהיה נימוח רק בתוכו, או שהסיר השומן מהפשטיידא, מותר לכ"ע לחמם את הפשטיידא, אף שהשומן המועט שבתוכו נפטר זוב. וכן מותר לחמם בשבת חתיכת בשר שמן אין שזב ממנו דבר מועט.

עוד באיסור גזל - אין לרסק שלג וברד בידים, משום שזה מוליד תמיהה, וכדן שמשקיען שבתוכו יקטרוש מלמעלה, מותר להניחו או במקום שלא יכול להגיע לשעורו יד סולדת בו, כיון שהקרח שיטם מתערב מיד במשקין שלמטה, אבל במקום שיכול להגיע לשעורו יד סולדת, אסור להניח שם אף לזמן קצר.

סיכומי 'תמצית'

גיתן להשיג את גליונות סיכומי תמצית החדשיים על הדף היומי / מנשה ברורה ומוסר (לפי שד"ח הדף היומי בבלח"ס) וענמד חזני

- בנקודות ההפצה**
- במייל** 7692282@gmail.com

בנוסף גיתן לקבל במייל סיכומים על כל מסכתות הש"ס, ועל כל המנשה ברורה, ועל תנ"ך וספרי מוסר, או סיכומים לפי דבר הלימוד שלי: העמוד היומי, הבורה ש"ס, קגין ירושלמי, דף הכולל, קגין הלכה, תרי דף, אורייתא. אהבת שלום, ומפעל הש"ס.

הסיכומים מיועדים לחזרה בלבד, ואין לסמוך להלכה.

נתינת צנון על המיחם - אסור לתת צנון ע"ג מיחם אפילו כדי להפשיר את הצנון, כל שהמיחם חם שאילו היה מניחו שם הרבה היה הצנון מגיע ליד יד סולדת בו, דחיישין שמא ישכח ויניחו שם עד שיתבשל, (ולדעת הרמ"א יש להקל בזה דברר לא מבושל שלא נצטנן לגמרי), ואם אין הצנון יכול להגיע ליד סולדת מותר אפילו אם הצנון לא נתבשל מעולם. ועיין בסעיף ח' מה דין בזה במיחם שעומד ע"ג האש.

איסור מגיס, והוצאה בכף מתוך הקדירה - תבשיל שאינו מבושל כל צרכו אסור להוציא ממנו בכף, אפי' אם הקדירה אינה ע"ג האש, מפני שנמצא מגיס ואיכא משום מדרבנן, וכ"ש שאסור להגיס ממש שבו יש חיוב חטאת לפמ"ש השו"ע בסעיף ד'. ואם ותבשל כל צרכו מותר אפי' להגיס בו, דאין בישול אחר בישול, ומשמע בב"ש שאפ' בעומד ע"ג האש מותר להוציא בכף, אבל הא"ר מסיק שיש לאסור בזה. ובמ"ב ס"ק ק"ח הביא שדעת המג"מ שדבר שאין בבישולו חיוב, אין בהסתחו חיוב, והב"י כתב שבעומד על האש חיוב בהגסה אפי' במבושל כל צרכו, וז"ע שהרי דבר המבושל כל צרכו אין איסור בישול, וביעידב ודאי אין לאסור. וכתב הרמ"א ששלכתהו בקדירה לא יוציא בכף אלא יפוך את הקדירה לקערה, וכתבו האחרונים שאין נוגעים להחמיר בזה, דמדינת מותר אפי' להגיס ממש, והרוצה יחמיר בהגסה ממש אבל להוציא בכף אין חובה כלל להתבשל כל צרכה ואינה ע"ג האש. ומשמע שבכל המינים יש להקל בזה, ובמ"א משמע שבדבר שיכול לשופכו בקלות יש להחמיר, אבל אין חובה נוגעים בכן. (בה"ל ד"ה אש). ולענין דינבד אש הגיס בשוגג אחרי שנתבשל מואכל בו דרוסא אין בלאו את התבשיל אפי' בקדירה העומדת ע"ג האש, (ודלא כהמ"א). ולגרמ"א מותר אין בלא נתבשל מואכל בו דרוסא. (בה"ל ד"ה שנמצא).

צמר שביורה אע"פ שקלטו העין אסור להגיס בו, משום צובע, ועוד שע"י ההגסה הקצת נקלט יותר, וי"א שהטעם משום שהסמנים צריכים בישול לעולם, וי"ס שלטעם זה אסור אך במבשל סממנים במים בלי צמר.

נתינת דבר על צלי כנגד המדורה - אסור לטוח שמן ושום על הצלי אם היד סולדת בו, או שהוא כנגד המדורה, דאף אם הצלי מבושל, אי בישול בשום ובשמן, ואף בתניח את הצלי בכלי שני אסור, דז"א שדבר גזש מבשל בכלי שני, (אף בדיעבד אין לאסור בכלי שני, דז"א שכלי שני אינו מבשל בכל אופן, אלא לפני שהניחו בכלי, הפלג"א אסור בשום בשכיל עד כדי נטילה, ובשמן עד שישים). אמנם שומן שנתבשל ונקפא מותר לטוח אפי' כנגד המדורה, דבדבר יבש אין בישול אחר בישול, ומשום גזל ליכא כיון שהשומן נצלה בשמן ואינו בעין, אבל לכתחילה טוב שיהי ירסקנו בדיים אלא יבשל מעט ויהא נימוח מואיליו, ובאופן זה מותר לטוח גם בשומן אז שנקפא.

הנותן את האור חיוב משום מבציר, מפני שהגחלת מתלבה בהליכת. והנותן עצים על האור ג"כ חיוב משום מבציר. והנותן את הקדירה על האור חיוב אם היא חדשה שמתלבת ומתחזקת בכך. והנותנים מים ובשר ותבלין בקדירה שע"ג האור, חיוב כל אחד משום מבשל. ואם אחד הביא קדירה והשני מים, והשלישי בשר, והרביעי תבלי, והחמישי עצים, והשישי אור, והשביעי הגיס, השנים האחרונים חייבים. (ס"ק ק"ח).

אסור לקחת מים מסאמאואר (מיחם) שאינו גרוף. (שם).

סימן שי"ט

מלאכת בורר

כללי הלכות בורר - הבורר פסולת מתוך אוכל אפי' בורר בידו ולא בכלי, ודעתו לאכול מיד, חיוב, (אפי' ביד אחת, או שהפסולת מרובה מהאוכל). הבורר בכלי שדרך לבורר בו כגון נפה וככרה, אפי' בורר אוכל מתוך פסולת ודעתו לאכול מיד חיוב, ואפי' דעתו לאכול שניהם חיוב ואם בורר בכלי שאין דרך לבורר בו פטור אבל אסור ואפי' בתצ' גירנות אסור, ובנפח הכרה יצו' שיעור אסור מן התורה. והבורר אוכל מתוך פסולת

בידו, אם דעתו לאכול לאחר זמן ואפי' באותו יום חיוב, ואין מותר לבורר אלא כשבורר אוכל מתוך פסולת בידו ודעתו לאכול מיד, ואז אפי' שהפסולת מרובה מהאוכל מותר.

אם בורר מין מחבירו, ודעתו להניח שניהם לאחר זמן, חיוב כיון שתיקון את שניהם (ואם דמי לטעמן חלומן מתוך חללמן ע"י מסנת דמותר כיון שאינו מתקנים לאכילה), ודלא כהפ"א ב"ח ד"ה חזי.

אם בדיעבד נאסר המאכל ע"י הברירה - הפלג"א אסר באותה שבת, ולהגרמ"א אם בירר בשוגג מותר לאכלה, ובמקום צורך אפשר לסמוך על הגר"א. ב"ח ד"ה גבור.

מה נקרא אלתתר - מותר לבורר בידו אוכל מתוך פסולת כדי לאכול אלתתר, וכתב הרמ"א שכל מה שבורר לצורך אותה סעודה שמיסב בה מיד מיקרי אלתתר, אפילו אם אחרים אוכלים אותו, והיינו אפי' אם הסעודה נמשכת כמה שעות, ואפילו אם הוא מותר לאחרים והוא לא אכל אותם מותר, ואפילו אם בורר כדי להאכיל ונפחת ונפחת אלתתר שיהי.

אם נשאר ממברירתו לסעודה אחרת אין בכך כלום, אך אם נתכוון כדי שישאר לאחר הסעודה או לסעודה אחרת חייב חטאת, ואם בירר לאתה סעודה, ונמלך להשאיר לסעודה אחרת, דעת הפלג"א שאין הוא חיוב חטאת, אך לא אריך לפנעד הכי, וצריך ראה לדבריו.

אם בורר בשגרייתו לבין הערביים, או אפי' בזמן מופלג מבין הערביים, חיוב, ויש מותרים בשני מיני אוכלין לבורר לצורך הסעודה הבאה אחרי שזמר את השעירה, ויש להזהר בזה חי' זה נגע נא לאיסור דאורייתא.

מה נחשב פסולת - היו לפניו שני מיני אוכלים והוא חפץ באחד מהם, מה שרוצה עשיוו נחשב אוכל והשני נחשב פסולת.

קטניות או שאר פירות שני ביניהם מותרליעם ומעופשים, וכן פירות שנפלו לארץ ונתערבו בעפר וצצורות, מותר לבורר בידו רק מה שצריך לאותה סעודה, ודווקא את האוכל מתוך הפסולת.

עלים מעופשים של שלטאין"ן (ז-סח) אסור מדאורייתא לבוררם, ואם ירצוהו או שאר פירות שני ביניהם מותרליעם ומעופשים, וכן פירות העלים הטובים מן המעופשים סמוך לסעודה מותר. ואם כל העלים מחוברים לקלח אחד והעלים המעופשים הם החיצוניים, מותר להסיר את העלים המעופשים מן השומן להסיר קליפם.

מה שנוגעים להכין בצלים בחומץ לסעודה שלישית ובוררים את העלים הטובים מתוך הכמושים והמותרליעם, מותר רק לבורר את הטובים מן העלים סמוך לסעודה, והמותרליעם ועושה את מציור שבת תבוא עלי ברכה, כי קשה להזהר בדיני הברירה בזה, אך אין למחות בידו המקולעים.

מה נחשב שני מינים לענין ברירה - שני מיני דגים אע"פ שהחתיכות גדולות וכל אחת יכולת בריכת בפני עצמה, אך הם מעורבים יחד יש בזה ברירה. אבל דבר שהוא מין אחד, אע"פ שבורר חתיכות גדולות מתוך קטנות לא מיקרי ברירה, אא"כ חלק מהם אינם טובים כמו האחרים כגון שהתקלקלו, או שחלק מן זה וחלק מזה מות, ורוצה לבורר אלו מאלו, דאז צריך לבורר את מה שרוצה לאכול עכשיו. ואפי' ב' מינים ובורר את החתיכות הגדולות או הקטנות של שני המינים יחד, מותר, דאני בורר מין מתוך חבירו. ותפוחים חמוצים ומתוקים מסתפק הפלג"א אז ה' ב' מינים, אבל מחמת החמיצות אינם ראויים לאכילה ודאי' זה נחשב לפסולת, ואפי' אם הם ראויים לאכילה ע"י הדחק אסור מדרבנן, ובשר צלי ומבושל נחשבים לשני מינים, וכ"ש בשר של גזיר עופות שונים.

ברירה במין אחד - הט"ו מחמיר שגם במין אחד יבורר את מה שרוצה עכשיו, או שיקח מה ששיגע לידו, אבל הרבה אחרונים הסכימו עם הרמ"א שכתב שמותיר גם להוציא את מה שאינו רוצה עכשיו.

ברירה בכלים - בכל שני מינים כגון כלים וגדרים שייך ברירה, וצריך לבורר את מה שהוא צריך עכשיו.

סילוק דברים כדי להגיע למה שהוא צריך - אם תלויים כמה בגדים וכדי למצוא את גזיו הוא סוסקל את שאר הגדרים, או שסוסקל בקערה כמה מינים כדי להגיע למין שלמטה, אפשר דלא הוי בכלל בורר.

תה מה מברירה לא הוי מלאכת שאינה צריכה לגופה. הטעם הוא כימוש שהוא מיפה את מין שיקח תפץ בו, וזה שייך בין באוכל ופסולת, ובין בשני מינים, אמנם אם מין אחד מנות ע"ג המין השני ואינם מעורבים יחד, מותר לסלק את המין הראשון כדי להגיע למין שחתתיו.

חדש ב'תמצית'

הדרך ללמוד - להנות - ולזכור

קורס חדשי מקצועי וייחודי

בקורס ילמד בין השאר: כיצד מועלת מערכת הזכרון, מדוע אנו שוכחים, כיצד גיתן לפתח בצורה משמעותית את מערכת הזכרון, כיצד ללמוד בצורה חזוייתית ונכונה ולזכור את הלימוד, כיצד חחרים בזמן קצר ובצורה מהנה ויעילה, איך מסכמים סוגיית, כיצד מנצלים מנבחינים וזוכרים את הדברים לטווח ארוך, ועוד.

שמנחה שיעורים גדושים בתוכן מקצועי ומקיף, מתוך מאות מקורות מדברי חז"ל ודגולי הדורות, עם כלים מעשיים לאימוץ אישי.

לפרטים והרשמה 055-400-7977

תמצית ספרי חפץ חיים

זכור למרים

ספר "זכור למרים" תנייחד לכאורה דרכים שעל ידם יעורר האדם את עצמו שלא להכשיל בחטא לשון הרע ושאר דיבורים אסורים, ולשוב בתשובה על חטאי הלשון, ומה מורויה האדם הנשמר כראוי מחטא הלשון, שאף שהיצר הרע נלחם באדם בתחבולות שונות להכשילו יש ביכולת האדם לעמוד כנגדו, והתורה וחז"ל לימדונו מהם הדרכים לעמוד כנגד היצר הרע, ובמיוחד באמצע דור עקבתא דמשיחא צריך להתעורר ביותר לתקן חטאינו, ולהאמין בקביה ולבטוח ב'ה' שאלהינו במחרה. עוד יבואר בספר זה כמה עניינים יסודיים בעבודת השם.

חיזוק שלא להתרפות מוהימנעות מלשון הרע- כתיב "אם נתקשנה כספי וכי' אז תבין יראת ד' ", והיינו שיתבונן האדם שכמו שבסחורה מי שיש לו הרבה מיני סחורה יותר מאחרים, או שיש לו בלעדיות על מכירת סחורה מסוימת, בודאי יוכל להרויח הרבה, כך מי שזוכה שיש לו הרבה מצוות, או שמצוותיו נקיות (שלא מתערב בהם הבל דברים בטלים וכדו'), היה הוא עשיר גדול, ואם זכה גם להרבה מצוות וגם שהם נקיות אין למעלה הימנו ואשרי חלקו. ועל האדם להרבות בעבודת מצוות ככל שיוכל, מפני שאולי על ידי זה יכריע את עצמו לתת זכות. ואפי' במקום שיכול לפטור עצמו ממצוה, כגון השוכר הנמנע מדלבר דברים אסורים כמה יגדל שכרו, דכל פעם כדי לקיים מצות "ביומו תתן שכרו" אזי שאינו מחליט, ליהנות מכלל דלבריו, מפני שאולי על ידי זה יכריע את עצמו לתת שכבוש עצמו הרי הוא כעושה מצוה, אבל החוטא בשפתיו הרי לעתיד לבוא יצטרך להודות בפיו על כל רבוי החטאים שחטא, וזו כוונת הכותב "חכם כל יקח מצוות ואויל שפתיים ילבט". (פרקים ה' ו').

חיזוק לשמירת חושי הדיבור והשמיעה והראיה בלא חטא- הנה אף שכל ישראלי יש להם חלק לעולם הבא, ממה שייך שהאדם יהיה בעולם הבא וזה לא יועיל לו כלל, והיינו דהנה יש לאדם ג' חושים, דיבור שמיעה וראיה, וחושיו אלו הם בנפש ואילו הגוף אינו אלא מלבוש, וממילא חושיום אלו נשארים בו אם אחר מותו, ואם פגם אותם בחטאי הדיבור והשמיעה, והוא קלקל כוחות אלו בנפשו, יהיה לו בזיון גדול כשישב בעד עזן בלי חושיו אלו, אמנם כל זה באיש שהולך אצלו הדבר לגמרי, ואף בידיו כשמוכיר את חטאי הדיבור אין לו שום רגש של חטא ורצון להיטיב, אבל מי שמתחרט אף שאח"כ יצור שבו ומתגבר עליו, אף שאינו תשובה שלימה, מ"מ לא אין מתגבר אצלו כל הדיבור, ואמנם ודאי יש ג' מד' בקדושת התורה בין אדם כזה, לאדם שזוהר שלא לפגום את כח דיבורו. (פרק ז').

מלחמת היצר- אמרו חז"ל "לעולם ירגיז אדם יצר הטוב על יצר הרע", והוכנה בזה היא שיתבונן שאף שהיצר מראה לו כאילו הוא פועל לטובתו, באמת הוא שונא גדול שלו, ומטרתו היא להפיל את האדם עד לידי תחתונה, ועי' שמוכשילו בחטאי הדיבור הוא גורם שפתיפוליותו ותורתו לא יעלו למעלה, ומביאו לידו עניות, וגם בעולם הבא יעמוד לטעון שהוא רשע, ועי' נזכרה זו האדם לא יחטא. ולפעמים היצר מניח מעט לאדם ונותן לו לעשות כמה מצוות, כדי שירפה מלחורו ממונו, ואח"כ יוכל להחטיא אותו, ולכן אמרו "עולמם" ירגיז וכו'. ואמרו ודבר לא ינצו יעוסק בתורה" היינו ללמוד את הלכות אבות דבר שהוא נכשל בו, וזכות התורה תציל אותו מהיצר הרע, ואם זה לא עוזר יקרא ק"ש ויתבונן באחדות ד' ויבריאנו, ויקבל עול מלכות שמים, ואם גם זה לא עוזר יזכיר לעצמו את יום המיתא, שיצטרך לתת אז דין וחשבון על כל מעשיו, ואז בודאי ישר יביבו בקרבו ולא יתפתה לדברי היצר הרע, אמנם כיון שעדיף לעבוד את ד' מתוך שמוחה, לא ישתמש בעצה זו אלא כשלא הועילו הצעות האחרות. (פרקים ח' וי"ז).

זהירות מדברי הבליים- הנה כל מעשי האדם ודיבוריו בין מצוות בין עבירות ואפי' שיהא קלה, הכל קבוע באדם בנשמתו, ובעת הדין נשמותו תעיד אם קבועים בה דברי תורה, או דברי הבליים, (והמלאך מזכירו מה שלמד כדי שלא יתבייש), ויזהר האדם שלא להפסיק באמצע לימודו לדברים בטלים, מפני שעונשו שמואכילים אותו חגלי תרמים, ומלבד זה ביום הדין יתבייש מאד כשיראה את בתוך דברי התורה ונכנסו דברי הבל. והנה אף כשיכמה עיקריהם גדולים בעבודת האדם, כגון ללכת במידותיו של הקב"ה וכו', מ"מ אינו שומר פי

ולשונו, מפסיד את מה שקנה לעצמו ללכת במידותיו של הקב"ה, ולכן על האדם לצמצם מאד בדיבוריו, ואמנם צריך זהירות בזה, כי לפעמים צריך לדבר, כגון להקדים שלום, ולקבל אורחים בסבר פנים יפות. ואמנם אף לפני שעשה תשובה עליו לדבר בדברי תורה, ורק מי שהוא מורגל בעוונות ידועים, הוא חייב לחזור בתשובה בזה, שילמד תורה, כדי שלא יטרפו לו את מצוותיו בפניו. (פרקים ט' י').

מועלת האחדות- הנה ע"י האחדות בכלל ישראל יש נחת רוח לקב"ה, וזוכים לדברים שלא היו זוכים בלי האחדות, וכדמצינו בעבודת המשכן שהיתה באחדות, וכשהקריבו הנשיאים את קרבנם בצורה שוה, אמר הקב"ה שגם הוא רוצה להיות איתם, והתיר להם באופן מיוחד להקריב קרבן יחיד בשבת, וכל נשיא קיבל פירשה נפרדת בתורה, וכך כל ישראל יכולים לזכות לדברים מיוחדים כשהם באחדות, ומכבדים ואוהבים זה את זה. ומאידיך מי שאינו מכבד את חבריו או פועל כנגדו עונשו גדול מאד, כדמצינו שתלמידי ר"ע מונו בגלל שלא נהגו כבוד זה בזה. (פרק י"א).

חיזוק לניצול הזמן ללימוד התורה- כתיב (רק השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים", דרשו מאכא חז"ל שכל השוכח דבר אחד ממשנתו מועלה עליו הכתוב כאילו מתחייב בנפשו. ביאור הדברים הוא שכמו שמצינו לגבי איסור אכילת דם שאמרה תורה שהאיסור הוא "כי הדם הוא הנפש", שלא הותר אלא לאכול את הבשר ולא את הדם, מפני שהנפש תלויה בדם, כך לימוד תורה שחיי תנפש וקיום הנפש לצנח תלוי בידיעת התורה וקיום מצוותיה. וממילא על האדם להתחזק מאד שלא לבלות זמנו לריק, כי כל שעה שהאדם מחסיר מלימוד התורה הוא מחסר מחיותו ומחלשי את נפשו, ומי שישלם לו את מה חסיר, (והסכם שישכר וזולתו אינו מומיל אלא כשמוחזק תלמידי חכם שלומד, אבל לא אחרי שכבר למד), ואחר מותו תצטער הנפש מאד על כל הזמנים שביטלה מן התורה, ואין הגיהנות מועיל אלא לכפר על העוונות, אבל לא להשיג דבר שלא עשה בחייו, וגם אם יחזור בגלגול אולי בפעם השנייה יקלקל יותר. ועל כן ריוס האדם על נפשו ולא יאבד זמנו לריק. (פרק י"ב).

איתא באבות **עקביא בן מהללאל אומר, הסתכל** -התבונן **בשלושה דברים**, שכל אחד יש בו תועלת בפני עצמה, **ואין אתה בא לידי עבירה** -לסיבת העבירה. **דע מאין באת** -נפשך נבראה מן השמים במקום גבוה, וגם גופך הוא מעשה ד', **ולאן אתה הולך** -שאתה עומד לחזור למקומך הראשון, ועל כן תתור, שלא לטגף את הנפש, **ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון. מאין באת מטיפה סרוחה** -ולכן אל תתנאה בצהלת פניך ולסולסל שעריך. וגם בעתיד אין לך להתנאות כי **לאן אתה הולך למקום עפר רימה ותולעה**, ואמרו "למקום" שגם אם יתנאה לחשוב שיהיה כולו יריה רימה ותולעה, מ"מ יהיה במקום של רימה ותולעה, ואפי' רימה אחת קשה כמחט בבשר החי. וגם בשנמה אל תתנאה, כי- **לפני מי אתה עתיד לתת דין וחשבון** על כל מה שעשית, דין היינו עצם הפעולות, וחשבון היינו שאם עשה דבר כמה פעמים, דין היינו כח מחשבת אל נאבד, ואפי' בשנמה הנביא ור"יו"ח בן זכאי מצינו שהיו מופחדים מן הדין, מפני שהדין הוא **לפני מלך מלכים הקב"ה** שהוא אינו נושא פנים אפי' לגדול שבגדולים, והאדם יתן דין על כל ימיו ופעולותיו ודיבוריו, והכל בדיקדוק. ולכן כדי להמלט מן התנאה שהיא ראשית לכל חטא, יתבונן תמיד באלו הדברים, וכן יתבונן על גדול עניותו בתורה ומע"ט, וגדול טובות הבורא, ועל ידי זה יכיר את נפשו ויהיה שמוח בחלקו. (פרק י"ג).

התעוררות לזהירות מלשון הרע כדי להציל עצמו מיסורי גיהנום- איתא בחז"ל "אמר הקב"ה לישראל בני אם תרצו להנצל מן הגיהנום שמרו עצמכם מלשון הרע", וא"כ על האדם להתבונן אילו היה בסכנה של מאסר או מיתה כמה היה ממוסר מכסף כדי להנצות מזה, ואילו הגיהנום הרי אפי' המדור הראשון שבו הוא פי שישים מהאש שלנו, ועל לשון הרע נענשים במדור השלישי, ושעה אחת בגיהנום קשה יותר מיסורי איוב כל ימיו, ומי יודע כמה זמן יהיה שם, וא"כ אין יכול האדם שלא להזהר מלשון הרע, ואל יאמר האדם שא"כ לאוהר מוחטא זה, כי כל ישראל קיבלו עליהם לקיים את כל התורה באמרום "נעשה ונשמע", ועוד שלא היה הקב"ה מצוה דבר שאינו ביד האדם, וירחשו האדם אילו היו נתנים לו ממונ כדי שימנע מלשון הרע, שהוא היה נזרר בזה יותר, וכתב הגר"א שעל כל רגע שאדם חוסם פי וזהו לאור הגנוז שאין כל מלאך

ובריה יכולים לשער. ולפחות ישמר האדם מזה שבידו להשמר, וכמ"ש הגר"א ששא"ל לשער גדול היסורים והצרות שסובל בשביל דיבור אחד. ובמשך הזמן יתרגל להזהר מלשון הרע, והבא ליטור מסייעים אותו. (פרק י"ד).

איתא בחז"ל **אמר הקב"ה לישראל, בני אוהבי, כלום חסרתי דבר בה כלום**, ומ"מ אין תכלית הבריאא אלא כשיש שלום, **חבר שבא בקש מכנס, אלא ותהיו אוהבים זה את זה**, והיינו שמה שאמרו חז"ל על דרך השלילה "כל דעלך סני לחברך לא תעביד", **ותהיו מכבדים זה את זה**, שכל אחד ימצא בחבירו מעלה שאין לו עצמו ויכבדו, **ותהיו יראים זה מזה**, מטעם שכל ישראל אוהבים אצל הקב"ה, ויש לירא מהלקיטם כדי שהקב"ה לא יעסם, **ולא ימצא בכם אפי' ע"י חיפוש, עבירה** בבין אדם למקום, **וגול בבין אדם לחבירו, ודבר ממוער** והיינו דבר שאינו גוף העבירה ממש (ולמשל בענייני גול, עני המהפך בחברה ובאחר ונטלה), **והוא שהנביא אומר הגיד לך אדם מה טוב ומה ד' דורש ממך כי אם עשות את מצוות והיינו לעשות הכל כפי המשפט ולא לגרום שום נזק לאחרים, ולא רק זה אלא גם אהבת חסד** לדרוש שלום אחרים וטובתם, וכל מעשיו ופעולותיו יהיו **בהצנע** **לעת** **כאם אלוהיך**, ולא יחפזו שיתפרסמו ויכירו לו טובה. (פרק ט"ו).

תניא רשב"י אומר אם ראת עיירות שנתלשים מן העולם והיינו שאין אנשים בעלי ממונ מיש להם איוזן מופעל להעסיק בו את בני העיירות, ועל ידי זה כולם צריכים לנדוד ממקומם ולחפש עבודה, **דע שלא החזיקו בשכר סופרים ובשכר משנים**, והיינו שלא רצו להחזיק ידי לומדי התורה, דכיון שא"א שכל האומה תעסוק בתורה, ישנה אפשרות למי שאינו יודע ללמוד או שהוא טרוד מאד בפרנסה, להחזיק את ידי לומדי התורה, ועל ידי זה נחשב שהוא למד בעצמו, ואם לא עושים כך הרי הם נתלשים ממקומם. (פרק ט"ז).

פרק י"ז נמצא לעיל יחד עם פרק ח'.

ההכנה הנצרכת לביאת המשיח- הנה ידוע שהקב"ה יכול לשלוח לנו את משיח צדקנו בכל יום, אלא שעלינו להכין עצמינו לביאתו, בבחינת "פתחו לי פתח בחודו של מחט ואני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם", ואין הקב"ה דורש דברים גדולים, אלא כל אחד פה כפי מה שיכול, וכדי ששוב בתשובה שלימה, ונכין עצמינו לכבד את ד' כראוי, [ונרגיל עצמינו להזהר בקדושת בית המדרש ובית הכנסת, שהם לעת עתה מקדש שלנו], אז יחזור ד' לשכון עימנו בארצנו. (פרק י"ח).

תנא דבי אליהו זוטא

מועלות התורה

כל העוסק בתורה לשמה וזכה לדברים הרבה, ולא עוד אלא שכל העולם כולו כדאי הוא לו, נקרא ריע אוהב אוהב את המקום אוהב את הבורה שממנה את המעוה שממנה את הבריות ומבלשתו ועל יוראה ומכשרתו **אין צדיק וחסיד וישר וגאמן ומרחקתו מן החטא ומביאתו לידי זכות**, ונהנין ממנו עצה ותושיה בינה וגבורה, ונותנת לו מלכות וממשלה וחוקר דין, ומגליל לו סודות מן השמים ורזי תורה, ונעשה כמעין הממברך והולך וכנהר שאינו פוסק, והזה ונאור ורחוק ומוחל על עלבונו, ומגדלתו ומרוממתו על כל המעשים.

בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכזרת ואומרת אוי להן לבריות מעלבוניה של תורה, שכל מי שאינו עוסק בתורה הרי זה נקרא נזוף, ואין לן כן חורין אלא מי שעוסק בתורה, וכל מי שזוהק בתורה הרי זה מתעלה.

הלומד מתבטרי פחד ארז והכלה אחת או פסוק אחד או דיבור אחד או אפילו את אחת הוא צריך לנהוג בו כבוד, שכן מצינו בידו מלך ישראל שלא למד מאחייתופל אלא שני דברים בלבד, קראו רבו אלופו ומיודעו.

כל היא דרכה של תורה פת במלת תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תחיו ויין צער תחיה ובתורה אתה מעמל, ואם אתה עושה כן אשריך וטוב לך אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא. אל תבקש גדולה לעצמך ואל תתמוד כבוד. יותר מלימודך עשה, ואל תתנאה לשלחנם של מלכים ששלחנך גדול משלחנם וכתרך גדול מכתרתם, וגאמן הוא בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעולתך.

גדולה תורה יותר מן הכהונה ומן המלוכה, שהמלוכה נקנית בשלשים מעלות, והכהונה בעשרים וארבעה, והתורה נקנית בארבעים ושמונה דברים ואלו הן: א' בתלמוד. ב' בשמייעת האוזן. ג' בעריכת שפתיים. ד' בבית הלב. ה' בשכלת הלב. ו' באימה וביראה. ז' בענוה. ח' בשמחה. ט' בשימוש חכמים. י' בדבוק חכמים. יא' בפלפול התלמידים. יב' בשיבה. יג' במקרא ובמשנה. יד' במייעוט דרך ארץ. טו' במיעוט שינה. טז' במיעוט שיחה ושחוק. יז' במיעוט טענוג ודרך ארץ. יח' בארץ אפים. יט' בלב טוב. כ' באמונת חכמים. כא' בקבלת היסודין. כב' המכיר את מוקמו. כג' השמח בחלקו. כד' אוהב את לבדיו. כה' ואינו מחזיק טובה לעצמו. כו' אהוב. כז' אוהב את המקום אוהב את הבריות. כח' מושמח את המקום משמח את הבריות. כט' אוהב את הצדיקות. ל' אוהב את התוכחות. לא' אוהב את המישרים. לב' ומתרחק מן הכבוד. לג' ואינו רודף אחר הכבוד. לד' ואינו מגיע לבו בלמודו. לה' ואינו שמח בהוראה. לו' הנושא בעול עם חבירו. לז' ומכריעו לכף זכות. לי' מעמידו על האמת. לט' ומעמידו על השלום. מ' ומתיישב לבו בתלמודו. מא' שואל כהוגן. מב' ומושיב כהלכה. מג' שומע מוסיף. מד' והלומד על מנת ללמד. מה' הלומד על מנת לעשות. מז' והמחזיק את רבו. מח' והמכין את שמועתו. מט' האומר דבר בשם אומרו, שכל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם.

גדולה התורה שהיא נותנת חיים לעושהי ולשומיה בעולם הזה בעולם הבא ולימותו בן דוד.

הני והכן והעשיר והחכם והמפארת והשיבה והבנים נאה לצדיקים ונאה לעולם. ושבע מדות אלו שמונו בחכמים לצדיקים - כולן נתקיימו רבי ובבניו.

ה' קנינים קנה הקב"ה בעולמו ואלו הן: תורה אברהם ישראל בית המקדש ושמים וארץ, וכולם לא ברא אותם אלא לכבודו. הפוך בה והפוך בה דכולה בה ובה תחיי וסיב ובלה בה ומנה לא תתוע שצ"ר מדה טובה הימנה.

לפום שיער אגרא.

רצה הקב"ה ליזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות.

תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם.

מעשה בתניוק אחד שלמדו אביו ספר בראשית, ונשבה עם הספר בלית הקיסר, פעם אחת נטרפה דעתו של הקיסר ואמר הביאו לי ספר הזכרונות, הלכו לגנוזי הקיסר ומצאו הם בראשית, ולא ידעו כל גדולי המלכות לקרות בו, והביאו לאותו תניוק, כיון שראה את ספרו מיד חבקו ונשקו וקראו לפני הקיסר ומפיש אותו מן בראשית עד ויכולו, כיון ששמע המלך שבחו של הקב"ה האין ברא את עולמו מיד עמד מכסא ונשקו לאותו תניוק על ראשו, ואמר לו ידוע אני שלא הרגיש הקיסר את עולמו אלא בשבילך כדי להתיק מבית האסורין, מיד נתן לו הקיסר הרבה כסף וזהב ואבנים טובות ומרגליות ועבדים ושפחות ושיגורו בכבוד גדול אצל אביו, והלא הדברים ק"ו ומה התינוק הזה שלמד אלא ספר בראשית בלבד עלתה לו כך, להלמוד כל התורה כולה על ספר אחד כמה וכמה.

כל המצער את עצמו בעולם הזה על התורה ועוסק בתורה בלילה, הקב"ה מושיך עליו חוט של חסד, והתורה מגינה עליו כל אותן השנים שהוא מוטל בעפר.

מתן שכר ויראת חטא - א"ר יוחנן פעם אחת מוצאתי זקנה אחת בבית הכנסת שמה מעיר לעיר להתפלל, ואמרת לה בתי וכו' לא היה בית הכנסת בעירך, ואמרה לי רבי לך הלכת מעיר לעיר להתפלל כדי לקבל שכר שפיעות, אלא למדנו מזה שכר מן הזקנה. ופעם אחת נכנסתי בבית הכנסת ומצאתי בתולה אחת שהיתה עומדת בפלילה ואומרת: גיהנם אני טובה ממך אם רצוני שיבוא אצלי עשרה בשר בני אדם ויאכלו וישתו עמי ואח"כ יעשו דבר שאני טובה אני ואלה נכנסים לגיהנם אצלך, אלא אני טובה ממך שאני כופפת את יצרי וממלאת את עצמי ממך, הא למדנו יראת חטא מן הבתולה.

אמר רבי יוחנן בן זכאי פעם אחת הייתי מהלך בדרך ומצאתי אדם אחד שהוא היה מלקט עצים, ואמר לי רבי תמא אני ולא חי, כשהייתי שני אני וחבירי היינו עוסקים בעביהר בפלטרין של וכשבאנו לכאן גזרו עלינו גזר דין של שריפה, ואמרת לי דיננים עד מתי, ואמר לי כשבאתי לכאן הנחת את אשתי מעוברת בבן זכר, בבקשה ממך היו זכיר בו משעה שהיה נולד עד שהיה בן חמש בשנה הולך אותו לבית רבו למקרא, כי בשעה שהוא יאמר 'ברכנו את ד' המבורך' אז יהיו מעלים אותי מדינה של גיהנם. (פרק י"ז).

אמר רבי יוחנן מעיד אני עלי שמים וארץ שכל **תלמידי חכם שהוא קורא ושונה לשם שמים ונהנה מגיע כפניו**, עליו הכתוב אומר "וגיע כפיו כי תאכל אשריו וטוב לך", אשריו בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא, ולא עוד אלא שאשתו ובניו ועבדיו יראים ממנו, ומלאכי השרת שואלין בשלומו, והקב"ה אוהב אותו אהבה גמורה. (פרק י"ח).

יעקב ועשו - ביעוד כשהיו יעקב ועשו יבמעי אמן, אמר יעקב לעשו: עשו אחי, שני אחים יעקב ואבינו, ושני עולמות יש לפנינו - העולם הזה והעולם הבא, העולם הזה יש בו אכילה ושתיה ומשא מתן ולשאת אשה ולהוליד בנים ובנות, אבל העולם הבא אינו כן בכל המדות הללו, ואם הוא רצונך טול אתה העוה"ז ואני אטול העוה"ב. באותה שעה נטל עשו בחלקו העוה"ז ויעקב נטל בחלקו העוה"ב, וכשבא יעקב מבית לבן וראה עשו שיש ליעקב נשים ובנים ועבדים ושפחות ובהמות וכסף וזהב, מיד אמר עשו ליעקב יעקב אחי לא כך אמרת לי שתטול אתה העוה"ב ואני אטול העוה"ז, ומנין לך כל העוה"ז הזה, ואמר לו יעקב לעשו זה מטע העולם שנתן לי הקב"ה להשתמש בו לפי הצורך שלי בעוה"ז, באותה שעה האמיד עשו בדעתו ואמר ומה העוה"ז שאין ליעקב חלק בו כך נתן לו הקב"ה, העוה"ב שהוא חלקו של יעקב עד אחת כמה וכמה. באותה שעה אמר לו עשו ליעקב יעקב אחי בוא ונעשה שותפות אני ואותה, טול אתה העוה"ז והעוה"ב חצי, ואני אטול גם כן העולם הזה והעולם הבא חצי, ואמר לו יעקב לעשו אדוני יודע כי הילידים רכים ואינם יכולים לעמוד ביסורים של בניך. והקב"ה שונא את עשיו.

עתידי הקב"ה לעשות נקמה בעמלק בעצמו, אמר הקב"ה עשיתי מלחמה בפרעה בעמלק ובסוסיא ובסנחריב ובנוכנזצר, ולא נתקדשתי וייתשב דעתי עד שאעשה נקמה אני בעצמי לעתיד בעמלק, באו מלאכי השרת וביקשו לומר שירה לפני הקב"ה, ולא מצאו אותו, הלכו לים, אמר להם מיום שיישב הקב"ה אותי והעביר בניו בתוכי שוב לא ראיתיו, הלכו להר סיני ואמר להם מיום שנגלה הקב"ה עלי נתת את התורה לעמו ישראל והוא החתן ומשה הוא השושבין והתורה היא הכלה שוב לא ראיתיו, הלכו אצל ציון ותאמרו להם מיום שקילק הקב"ה את שכניתו ומתוכי והחריר את ביתו ואת היכלו שוב לא ראיתיו, אמר להם: ישעיהו אתי מיד וספר מבקשים, ויאמרו לו את הקב"ה אנו מבקשים, ויאמר להם ישעיהו הנביא עכשיו יצא מאדום, באותה שעה באים מלאכי השרת ומוציאים להקב"ה וירואים את בגדיו אדומים, ויאמר להם הקב"ה להמלאכים גת קטנה היתה לי ודרכת אותה, באותה שעה נטל הקב"ה עונותיהן של ישראל ונתן אותן על עמלק הרשע שבא מעשו, באותה שעה אמר עמלק לפני הקב"ה, רבנו של עולם וכי מה כוחי שנתת עלי את כל עונות יעקב, באותה שעה נטל הקב"ה את עונות יעקב ונתן אותם על בגדיו ונעשין בגדיו אדומים כתולעת שני, ואח"כ מכבס אותם עד שנעשית כשלג. (פרק כ').

כל אומה שמצערת את ישראל אין מתקדשת דעתה של הקב"ה עד שיפרע מהן בעצמו. כפי שנפרע בעצמו מפרעה ובנוכנזצר.

שכר ועונש לעתיד לבוא - אמרו לו תלמידי רבי אליעזר רבינו אמור לנו מה יהיה אחריתנו, אמר להם אין שום בריה יכולה להנצל מיום הדין. אמר להם הקב"ה לישראל את קדושים אתם ולא תיבהלו מיום הדין, הקב"ה מביא לעתיד כסא הדין ויושב עליו, והכל נידונין לפניו, ודן את השמים והארץ והמאורות ומכבים ומזלות ומלאכי השרת ולמטטרון ולכסא הדין על שראו שכניתו מסתלקת וביתו חרב ובניו גלו לבין האומות ולא ביקשו עליהם רחמים, ודן את המאורות על שראו באין מלכי מדינה ומעבר מנתיבים כתרתיבה בראשית ומשתחווים להם, ולא אמרו הלא אנתנו חרסים כחרסי אדמה אל תשתחונו להם, הא למדת שאין כל בריה יכולה להנצל מן הדין, ואח"כ מחריב הקב"ה את כל העולם כולו, וממיה הקב"ה את המתים, ומביא עשר הארץ ועפר המדבר ונגבל דן בזה, ומותח מהן עצמות וגידין, ומלאכי השרת מוציאים כל נפש ונפש וזורקין אותה בגוף ומעמידין אותו ברגע אחד, באותה שעה פותחת הארץ פיה כאדם ומדברת לפני הקב"ה ואומרת לפניו רבנו של עולם איני פלוגי עבר עבירה פלוגית במקום פלוגי ופלוגי גזל פלוגי במקום פלוגי ופלוגי נשבע לשקר בשמך במקום פלוגי, וזוהר הקב"ה את כל העינים אל תוך הגיהנם. באותה שעה פותחת הגיהנם את פיה ואומרת לפני הקב"ה רבנו של עולם מלתא פושעי ישראל, אומר לה הקב"ה מבר מלאתיך בעינים ואין בן ריות. ועולה הקב"ה ויושב

ודורש בפמליא שלו, ועומד וזורבל בן שאלתיאל כמתורגמן, והוא מגלה לפניו טעמי תורה, ואמרו להם הקב"ה לצדיקים לכו והכנסו לגן עדן, שלא בראתי אותו אלא בשביל הצדיקים. ואמרו דוד לפני הקב"ה רבנו של עולם בוא וסעוד עמנו בגן עדן, וישמעו על הקב"ה והמלך עממה בתוך הגן, וגבריאלי נטל שתי כסאות, אחת לקב"ה ואחת לדוד, ואוכלים ושותים שלשה כוסות, אברהם אינו מברך מפני שיצא ממנו זרע שהעניס לקב"ה, יצחק אינו מברך מפני שיצא ממנו זרע שהחריב ביתו של הקב"ה, יעקב אינו מברך מפני שנשא שתי אחיות בחייו, משה אינו מברך מפני שלא הכי לארץ ישראל לא בחייו ולא במותו, יהושע אינו מברך מפני שלא זכה להניח זרע בעולם, עד שמגיע דוד ומברך, ולו יאה לברך, לאחר שאוכלים ושותים ומברכים מביא הקב"ה את התורה ומניחה בחיקו, ועוסק בתורה בטמאה ובהטרה באיסור ובהיתר ובהלכות, ואמרו דוד אגדה לפני הקב"ה, ועתה הצדיקים יהיו שמו הגדול מבורך לעולם ולעולמי עולמים בגן עדן, ופושעי ישראל עונין אמן מתוך הגיהנם, ואמרו הקב"ה פתחו להם שערי גן עדן ויראו ויזמרו לפני. (פרק כ"א).

שבתו של ישראל לעתיד לבוא - אמרו לו תלמידי רבי אליעזר רבינו אמור לנו באיזה אור אנו שומחים, באורו של הקב"ה או באורו של ירושלים, ואמר להם ר"א באורו של הקב"ה אנו שומחים. ומהו "באורך נראה אור", זהו האור שברא הקב"ה ביום ראשון ושמש בו העולם שלשה ימים קודם שנבראו המאורות ביום רביעי, וכיון שנבראו המאורות ביום הרביעי עמד הקב"ה וגזרו לאותו אור ששבתו לפני, לפי שהענין העכו"ם להכניס לפניו, אמר הקב"ה לא יזכו אותן הרשעים להשתמש באור זה, אלא ישתמשו באור החמה והלבנה שהן עתידין להבטל, אבל אור זה שהוא קיים לעולם ולעולמי עולמים יבואו הצדיקים שחם בני עוה"ז וישתמשו בו לעמיד, וכיון שראה האור הזה שהקב"ה גזר אותו לצדיקים מיד שמח, האור הזה שמחה גדולה, ואמר לפני הקב"ה אע"פ שנמנעתי מישראל הכסרים בעוה"ז ואני עתיד להאיר להם לעוה"ב, אפילו הם אין אני אלא נמצא אלא לאורך שאתה מביא עלי, ובשעה שאומר הקב"ה לציון "קומו אורי כי בא אורך" יהיו לפניו רבנו של עולם עמוד אתה בראש ואני עומד אחרך, ואומר לה הקב"ה יפה אמרת, וכמה היא שמחה בקיבוץ בניה להותבה בשמחה, באותה שעה מביא הקב"ה את אליהו בן דוד צדקנו וצולתיו של שמון הממשה ומקבלו של אהרן בידים, ומבארים כל ישראל בפניהם והשכינה לפנינה והנביאים והזקנים והתורה מימינים ומלאכי השרת משמאלם, ומוליכין אותם אל עמק יהושפט, ונקבצים כל העמים שם, ובאותה שעה מביא הקב"ה את אליהלים שם עכ"ם ונותן בהם רוח ונשמה, ואומר הקב"ה יעברו כל אומה ואומה היא ופסל שלה על הגשיר של גיהנם, ואז יעברו כולם, וכיון שמגיעין על תוכה יהיה הגשיר מפיהם כמו חוט, ונפלין לתוך הגיהנם האלילים ועובדיהם, מיד מתייראין ישראל ואומרים לפני הקב"ה רבנו של עולם שמא כשם שעשית עם אלו כל תעשה עמנו, ואמר להם הקב"ה מי אתם, ואומרים לפנינו אנו עמך ונחלתך ישראל, ואברהם ויצחק ויעקב מעידים עליהם שהם עמו והוא אלוהיהם, באותה שעה עובר הקב"ה לפניהם וישראל עמו אחריו, ומביא הקב"ה את התורה ומניחה בחיקו, ומבאיר זיוון של ישראל מסוף העולם ועד סופו, ואומרו לו גבראל לפני הקב"ה רבנו של עולם אם הוא רצונך יבואו כל העכו"ם ויראו בטובתן של ישראל, באותה שעה פותחת גיהנם את פיה ויוציאין כל העובדי כוכבים ומזלות מומנה ורואין בטובתן של ישראל, ונופלין על פניהם ואומרים כמה נאה אדון וכמה נאה אומנו זו שהקב"ה ברא אותם ביותר, ואומר להם הקב"ה שוטים שבעולם אתם ידעתם אותי והנחתם אותי והשתחיתם לעבודת אלילים שלכם ולא בטחתם בי, אבל ישראל קדשו את שמי, ב' פעמים בכל יום תמיד ובטחו בי לכן אני נתן להם שכר טוב מיד מתביישין כל העכו"ם ושבים לתוך הגיהנם, והקב"ה והצדיקים ילכו לגן עדן, ומשתחיים הצדיקים להקב"ה, ויושבים הצדיקים שם בגן עדן, והקב"ה היא יושב בראש הצדיקים, אמר הקב"ה אותו האור שהיה גזוז לצדיקים, ומוסיף על אור חצי מ"ג פעמים, ואמרו ישראל לפני הקב"ה רבנו של עולם לזה האור הייתי מצפים, ומביא את החושך ומכסה לבני עמלק ועכו"ם, וכן אתה מוצא בגאולת מצרים שהיו ישראל נתונים באורה והמצריים באפלה, ואח"כ אמר הקב"ה לישראל בני עכשיו בואו וקבלו ממני כוס של תחנונים, ואומר לישראל בני מיום שהחרבתי את ביתי של מטה לא עליתי וישבתי בביתי של מעלה אלא הייתי וישב ובטל.

השנה ברורה

סיכום ש"ח משה' ב ער סוף שיעור ש"ח

האם מותר להציל דבר מבושל צוע ע"א קדוה מותר?

- א. לא אסור רבש מותר.
- ב. אפילו לא מותר ובלבד שיסיר משם לפני שיתחמם.
- ג. אפילו רבש אסור משום חטמה.

האם מותר (להלכה) להניח דבר ב' שנבשל כל צרכו ע"א קדוה מותר השמרה על האש?

- א. מותר.
- ב. רבש מותר (בלא אסור).
- ג. אסור גם רבש.

האם מותר לתת תבלין בכלי שני שהיה סולדת ב'?

- א. אסור.
- ב. מותר, ואם מנתם בו דבר נוש יש להזהר.
- ג. מותר אפילו אם מנתם בו דבר נוש.

האם מותר לתת חתיכה בשר רוחה לעור ורטה צוע?

- א. מותר.
- ב. אסור.
- ג. ראוי להחמיר.

האם מותר לתת כלי עם מים קרים בעור כלי עם מים רותחים?

- א. מותר.
- ב. אסור.
- ג. בכלי ראשון אסור ובכלי שני מותר.

כלי שמוצאים על ידו מתקדירה, האם דינו ככלי ראשון או ככלי שני?

- א. ככלי ראשון.
- ב. ככלי שני.
- ג. לא כליל ראשון, ואם השחרה הדבה בקדירה עד שפסקה התיחה דינו ככלי ראשון.

האם מותר להניח בנדר האש מאכל שני בו מרק במקום שיכול להניח על ליד סולדת?

- א. מותר רק בדבר שהיה סולדת בו.
- ב. מותר כל דבר שלא נצטוו למנוח.
- ג. לש"ע מותר רק שהיה סולדת בו, ולרמ"א מותר כל דבר שלא נצטוו למנוח.

זכור למרים

פסוקים י"ב ש"ח

מה המנהג בדבר חז"ל ומהו ודאית זה מנהג?

- א. לעדד כללענ את חבורו פן יודע הדבר למלך.
- ב. לרא פפני החכמים ולמנוח התיורה מפני גדולתם.
- ג. לרא מלחמה עם כאלו שיכולים להפסיד בנחמא.

מה גורם לכך שציונות נחלשים מן העולם?

- א. חטאי השלש.
- ב. שלא מחזקים את ה' למודי התיורה.
- ג. שלא מבדדים זה את זה.

השנה ברורה

סיכום ש"ח משה' ב ער סוף שיעור ש"ח

השוחט או המבשל בשביל חולה, האם זה מותר לבריא?

- א. אסור.
- ב. מותר.
- ג. בשוחט מותר לאכול את הבשר חי, ובמבשל אסור.

המבשל בשביל חולה ע"י נכרי, האם מותר לבריא לשתות מנה?

- א. מותר.
- ב. אסור עד מוצאי שבת.
- ג. אסור עד מוצאי שבת בבדי שיעשה.

אזהר בישראל מותר בשבת?

- א. במלכות חתמה.
- ב. בחמה עצמה.
- ג. בכל אופן אסור.

מאכל שנבשל כמאכל ב' זדוסיא, האם מותר לשים בשרו של בשבת?

- א. אסור, ואם בדיעבד אסור.
- ב. ע"י ישראל אסור, ובדיעבד או ע"י נכרי מותר.
- ג. אסור אפילו ע"י נכרי, ובדיעבד מותר.

האם מותר לערות מים רותחים על גבי דבר לא צוע?

- א. מותר.
- ב. אסור.
- ג. בכלי ראשון אסור ובכלי שני מותר.

באיזה אופן מותר להניח זה בשבת?

- א. לערות ככלי ראשון על קלי הדת.
- ב. להכיר במנחת מערב עד שיהיה לשוחבה כלי שני.
- ג. שרש החטאות נכדחת.

האם מותר להכניס הרמ"א לתוך פת המורה בכלי שני?

- א. מותר.
- ב. נהגו להזהר להחמיר.
- ג. אסור.

זכור למרים

פסוקים י"ב ש"ח

באיזה אופן האדם יכול להשיג חלק במורה ע"י כספו?

- א. רק כשהחזיקו מן שלחם, אבל לא לאחר הלימוד.
- ב. גם לאחר הלימוד כדבר, אבל לא שלא יהיה מן שיתנה למכור לו משכרו.
- ג. כל המלוקין חלוקין חכם משום שיתן בהמתו בין על חשבון בין על חשד.

הסתלק בטלשה דברים ואין אחרת באה ליד עשירה, האם מוכרחים להסתלק בשלושת הדברים?

- א. כל אחד מהם יכ"ש שישלם יחד.
- ב. אין חילוק אלא להסתלק בשלושה יחד.
- ג. עד מצאין אותה לבד אינו מועיל בפני עצמו, אבל חשני האחרים מועילים בפני עצמם.

ניתן לשתות שיעורים על פרה"ש ש"ח ומתושים.

משי"ב, ספרי חסיד ועוד
בטלפון 03-6171132

מס' 0737-286-668
7692282@netvision.net.il
מס' 0737-286-668
7692282@netvision.net.il
מס' 0737-286-668
7692282@netvision.net.il

מס' 0737-286-668
7692282@netvision.net.il
מס' 0737-286-668
7692282@netvision.net.il
מס' 0737-286-668
7692282@netvision.net.il

ניתן לשתות שיעורים על פרה"ש ש"ח ומתושים.

משי"ב, ספרי חסיד ועוד
בטלפון 03-6171132

מס' 0737-286-668
7692282@netvision.net.il
מס' 0737-286-668
7692282@netvision.net.il
מס' 0737-286-668
7692282@netvision.net.il

מס' 0737-286-668
7692282@netvision.net.il
מס' 0737-286-668
7692282@netvision.net.il
מס' 0737-286-668
7692282@netvision.net.il

